

Kennis en stemmen

Het belang van epistemische plichten in politieke/ethische theorieën

Frank de Visser (3690393)

Faculteit:

Geesteswetenschappen

Departement:

Wijsbegeerte

Inleverdatum:

24 juni 2013

Begeleider:

Jos Philips

Tweede beoordelaar:

Janneke van Lith

Inhoud

1 Inleiding

<u>1.1</u>	<u>Introductie van het onderwerp</u>	<u>4</u>
<u>1.2</u>	<u>Casus en relevantie</u>	<u>4</u>
<u>1.3</u>	<u>Het democratische model van Rawls als casus</u>	<u>6</u>
<u>1.4</u>	<u>Pettits republicanisme als tegenstander voor Rawls' liberalisme</u>	<u>6</u>
<u>1.5</u>	<u>Argumentatie en structuur</u>	<u>7</u>

2 Stemmen in Rawls' liberale democratie

<u>2.1</u>	<u>Basisaspecten in Rawls politieke theorie</u>	<u>9</u>
<u>2.2</u>	<u>Rechtvaardigheid volgen Rawls</u>	<u>10</u>
<u>2.3</u>	<u>Verkiezingen bij Rawls</u>	<u>12</u>
<u>2.4</u>	<u>Hoe men moet stemmen volgens Rawls</u>	<u>13</u>
<u>2.5</u>	<u>De rol van public reason bij het stemmen</u>	<u>16</u>
<u>2.6</u>	<u>De plichten van de burgers</u>	<u>17</u>
<u>2.7</u>	<u>Drie interpretaties van Rawls' epistemische plichten bij het stemmen</u>	<u>19</u>
<u>2.8</u>	<u>Waar men op moet letten bij het stemmen volgens Rawls</u>	<u>21</u>

3 Stemmen in Pettits republikeinse democratie

<u>3.1</u>	<u>De basisaspecten van Pettits theorie</u>	<u>23</u>
<u>3.2</u>	<u>Interventie zonder dominantie als ideale bestuursvorm</u>	<u>24</u>
<u>3.3</u>	<u>Waarom Pettit kiest voor een democratie met verkiezingen</u>	<u>26</u>
<u>3.4</u>	<u>Het stemproces bij Pettit</u>	<u>27</u>
<u>3.5</u>	<u>Waarom Pettits stemproces niet universeel toepasbaar is</u>	<u>29</u>
<u>3.6</u>	<u>Het belang van gelijke representatie vanuit de overheid</u>	<u>30</u>
<u>3.7</u>	<u>Waarom men moet stemmen in het algemene belang</u>	<u>32</u>
<u>3.8</u>	<u>Pettits republikeinse politieke taal (in plaats van public reason)</u>	<u>33</u>
<u>3.9</u>	<u>Verschillen tussen Pettits republiek en liberale samenlevingen</u>	<u>34</u>
<u>3.10</u>	<u>Drie interpretaties van Pettits epistemische plichten bij het stemmen</u>	<u>36</u>
<u>3.11</u>	<u>Waar men bij de partijen op moet letten</u>	<u>38</u>
<u>3.12</u>	<u>Hoe kan men weten op welke partij men moet stemmen?</u>	<u>39</u>

4 Kritische reflectie op het belang van epistemische plichten

<u>4.1 Pettits republicanisme als de duidelijkere theorie bij het stemmen</u>	<u>41</u>
<u>4.2 De epistemische plichten bij het stemmen bij Rawls en Pettit</u>	<u>42</u>
<u>4.3 De voordelen van openlijk stemmen</u>	<u>43</u>
<u>4.4 Kritiek betreffende Pettits theorie</u>	<u>45</u>
<u>4.5 Het belang van epistemische plichten in het algemeen</u>	<u>46</u>
<u>5 Conclusie</u>	<u>48</u>
<u>Bibliografie</u>	<u>50</u>

1 Inleiding

1.1 Introductie van het onderwerp

Kennis is belangrijk. Kennis komt voor de keuze en voor de handeling en is een noodzakelijk onderdeel van al onze bewuste activiteiten. Het is echter een onderdeel dat in veel morele/politieke theorieën geen of amper aandacht krijgt. Er wordt wel verteld welke plichten we hebben en hoe we onze keuzes moeten maken, maar over welke morele verantwoordelijkheden we hebben om te weten wat onze plichten zijn en wat we moeten doen om onszelf te informeren over hoe je de juiste keuze maakt, wordt meestal gezwegen.

Jezelf informeren over hoe je iets moet doen of waar je naar moet streven is een afzonderlijke activiteit van het daadwerkelijk uitvoeren van je morele plichten. Het is echter wel noodzakelijk voor het uitvoeren van die plichten en kan dus niet zomaar genegeerd worden. Het lijkt bijvoorbeeld onredelijk om van mensen te eisen dat ze hun morele plichten vervullen, als ze niet in een positie verkeren waarbij zij kunnen weten wat deze plichten zijn. Als die mensen niet verweten kan worden dat zij hierover onwetend zijn, maar we alsnog terecht van hen verwachten hun plichten te vervullen, omdat zij daarvoor genoeg geïnformeerd (kunnen) zijn. Dan betekent dat, dat er bepaalde morele verantwoordelijkheden bestaan aangaande geïnformeerde, welke in ieder geval gedeeltelijk situatieafhankelijk zijn.

Het lijkt intuïtief aannemelijk dat dit het geval is. Zo houden we mensen met mentale beperkingen niet verantwoordelijk voor hun handelingen, zoals we bij mensen zonder dergelijke beperkingen doen, omdat zij niet de mentale capaciteiten hebben om 'beter te weten' en wordt het per ongeluk verwonden van iemand dankzij onwetendheid/nalatigheid minder streng bestraft dan opzettelijke mishandelingen.

1.2 Casus en relevantie

Het doel van deze thesis is het belang aan tonen van epistemische plichten voor politieke/ethische theorieën. Omdat we in één thesis niet meteen het probleem van welke rol kennis moet spelen in het maken van keuzes en handelingen kunnen toepassen op elke theorie en alle omstandigheden, lijkt het nuttig om te beginnen met een meer specifieke situatie waarbij geïnformeerde een belangrijke (morele) rol lijkt te spelen.

Om dit te doen zullen de verkiezingen gebruikt worden als een casus, om het onderwerp behapbaar te maken. We zullen ons richten op de vraag: *wat moet een burger weten en hoe moet hij/zij zich informeren (epistemische plichten), wanneer hij/zij stemt.*

De reden dat er gekozen is voor het stemproces, is omdat dit een belangrijk proces is in de meeste moderne democratieën, aangezien het één van de weinige momenten is wanneer alle burgers tezamen invloed kunnen uitoefenen op hoe hun land bestuurd en ingericht wordt. De invloed van

het volk op de politiek, is voor de meeste democratische theorieën van cruciaal belang. Als er iets mis is met het stemproces zal de gehele politieke theorie hieronder lijden. Als dus blijkt dat het onderzoek naar epistemische plichten aantoont dat er op dit punt serieuze problemen voor politieke/morele theorieën bestaan, dan toont dit aan dat er een mogelijk belang bestaat voor die theorieën om aan epistemische plichten in het algemeen meer aandacht te besteden.

Het is duidelijk dat kennis bij het stemmen een belangrijke rol moet spelen. Het is een situatie waarbij men keuzes maakt over hoe het land waarvan men burger is, bestuurd moet worden. Men stemt hiervoor op een bepaalde partij en/of vertegenwoordiger vanuit bepaalde redenen. Dit kunnen goede of slechte redenen zijn, maar elke stem wordt uitgebracht door een burger die in bepaalde mate geïnformeerd is en de redenen om op een bepaalde partij te stemmen, zijn op die informatie gefundeerd.

De uitkomst van de verkiezingen zullen alle burgers van een samenleving beïnvloeden en wat de verschillende partijen/kandidaten onderscheid voor de burgers is enkel de kennis die zij over deze partijen/kandidaten hebben. Het maakt niet uit of men stemt uit eigen- of algemeen belang, in beide gevallen lijkt het zo te zijn dat men beter kan bepalen waarop men zou moeten stemmen als men goed geïnformeerd is over wat de partijen willen gaan doen zodra de burgers hen de macht geven. Als men echter stemt zonder te weten waar hij/zij eigenlijk op stemt, dan is er een grote kans dat men stemt op een partij/kandidaat die niet overeenkomt met zijn/haar wil, belangen, waardes, e.d. Niet alleen lijkt dit gevaarlijk, aangezien bepaalde partijen aan de macht kunnen komen die nooit ondersteund zouden worden door een goed geïnformeerd volk, maar men kan zich ook afvragen of in zo'n situatie het volk wel echt regeert. Kan het volk namelijk wel regeren als zij niet een bepaalde mate van kennis hebben over het gene waarover zij regeren?

Als bepaalde geïnformeerdeheid over de politiek voor de burger nodig is om als volk te kunnen regeren en wij het democratische systeem waarderen en willen naleven, dan is het duidelijk dat er bepaalde veranderingen aangebracht moeten worden in het stemproces. Niet alleen is het bij de meeste burgers de vraag of zij wel de moeite hebben genomen om zich genoeg te informeren wanneer zij gaan stemmen. Er zijn bepaalde groepen (geestelijk gehandicapten en zeer laag opgeleiden) met stemrecht waarvan we vrijwel zeker kunnen zijn dat zij niet genoeg geïnformeerd (kunnen) zijn.

Deze casus zal dus gebruikt worden om het belang van epistemische plichten voor politieke/morele theorieën in het algemeen aan te tonen. Dit zal ook duidelijk worden, wanneer later in de thesis verduidelijkt wordt, hoe de epistemische plichten bij het stemmen leiden uit de basisaspecten van de bijhorende politieke theorie. Als blijkt dat een theorie eisen stelt aan mensen, betreffende hun rationale capaciteiten voor het stemmen, waar (bijna) niemand aan kan voldoen, dan zegt dit iets over het foutieve mensbeeld van de theorie als geheel. En als een democratische theorie grote

problemen vertoont, wanneer het aankomt op de mogelijkheid voor het volk om hun invloed te kunnen uitoefenen op hoe zij geregeerd worden, dan faalt deze theorie als geheel.

1.3 Het democratische model van Rawls als casus

Het onszelf beperken tot de casus van het stemproces is echter niet genoeg. Het stemproces is slechts een onderdeel van een democratie. De vorm die het stemproces aanneemt wordt uiteraard ook bepaald door de samenleving waarvan het deel uitmaakt. De vraag is nu, welk democratisch model zullen we in deze thesis als uitgangspunt nemen, zodat we weten over wat voor een stemproces we het eigenlijk hebben?

Één van de meest invloedrijke politieke filosofen van de laatste jaren is John Rawls. Dit is met name te danken aan zijn twee werken *A Theory of Justice* en *Political Liberalism*, waarin hij zijn liberale theorie uiteenzet. Rawls probeert daar een model te ontwikkelen voor een rechtvaardige democratische samenleving, waarin iedereen dezelfde rechten en vrijheden heeft, terwijl men zo min mogelijk beperkt wordt in het kiezen van zijn/haar leefwijze.

De reden dat we Rawls' theorie als uitgangspunt nemen, komt zowel doordat het zo'n invloedrijke theorie is, als door de compleetheid van de theorie, wanneer het gaat om een model van een democratische samenleving. Daarnaast vormt het ook een goede representant voor het liberale model dat tegenwoordig in het politieke bestuur van veel landen terug te zien is. Zo zien we dat veel van de ontwikkelde landen zaken als: basis mensenrechten, vrijheid in het kiezen van religieuze/politieke overtuigingen of inspraak van de burgers over hoe zij geregeerd worden, hoog in het vaandel hebben staan.

1.4 Pettits republicanisme als tegenstander voor Rawls' liberalisme

Om aan te tonen in hoeverre epistemische plichten van belang zijn voor politieke/morele theorieën, zal Rawls in deze thesis ook een tegenstander krijgen. Een alternatieve theorie is die van Philip Pettit. Pettit geeft een republikeins alternatief voor het liberalisme die tegelijkertijd veel overeenkomsten heeft met Rawls' politieke filosofie, maar ook op belangrijke punten verschilt. Net als Rawls is Pettit tegenwoordig een invloedrijke politieke filosoof, vooral wanneer het gaat om het republicanisme en geeft hij ook een compleet overzicht van zijn politieke systeem. Door de theorieën van Rawls en Pettit te vergelijken zal niet alleen duidelijk worden dat problemen omtrent epistemische plichten waarschijnlijk veel voorkomend zijn, maar ook dat het ervoor kan zorgen dat de ene theorie (argumentatief) sterker staat dan de ander.

Een belangrijk onderscheid tussen de theorieën van Rawls en Pettit en tussen liberalisme en republicanisme in het algemeen, is hun definitie van vrijheid. Waar het kort gezegd op neerkomt is dat republicanisme vrijheid ziet als het ontbreken van overheersing en liberalisme vrijheid ziet als

het ontbreken van interventie. Pettit beschrijft republikeinse politieke vrijheid als iets dat gevormd wordt door goed geordende wetten, instituties en normen. “To enjoy such non-domination, after all, is just to be in a position where no one can interfere arbitrarily in your affairs ... and you are in that position from the moment that the institutions are in place.”¹ Waar het bij republicanisme om gaat is niet zozeer dat niemand zich bemoeit met jouw keuzes/handelingen, maar dat niemand in de positie verkeert om willekeurig jouw vrijheid te beperken. Geen enkele burger is de meester van de ander, iedereen is op een gelijke manier onderhevig aan een eerlijk systeem van wetten. Waar het om gaat is dat men gezien kan worden als meester van zijn eigen leven en de overheid dient zich ten overstaande van niemand anders te verantwoorden dan het volk waarover het regeert.

Hoewel Pettits republicanisme een grote focus heeft op het vergroten van de vrijheid van de burgers, streeft Rawls er vooral naar een rechtvaardige en stabiele samenleving op te zetten, waar mensen met verschillende opvattingen vreedzaam kunnen samenleven. Dit betekent dat hoewel er geen plichten bestaan aangaande welke religie of politieke stroming je aan moet hangen, men wel bepaalde plichten heeft als democratisch burger. Om een pluralistische samenleving te waarborgen, waarin mensen zelf hun manier van leven kunnen bepalen, is het namelijk noodzakelijk dat alle burgers deze vrijheid respecteren en ondersteunen. Hetzelfde geldt voor het democratische proces. Hoewel men vrij is in het maken van persoonlijke keuzes, moet men wel democratisch opgestelde wetten naleven, om zo die samenleving, welke vrijheid mogelijk maakt, in stand te houden.

1.5 Argumentatie en structuur

Wat ik wil gaan doen in deze thesis is aantonen dat epistemische plichten van belang zijn voor morele/politieke theorieën. Dit doe ik aan de hand van de vraagstelling: *wat zijn de epistemische verantwoordelijkheden van een burger, wanneer hij/zij stemt? Wat moet men weten en wat moet men doen om zich te informeren in die situatie?* Deze vraag pas ik toe op de burgers van een liberale democratie die we vinden in Rawls' theorie en op de burgers van een republikeinse democratie zoals geschetst door Pettit.

Ik zal argumenteren dat, hoewel er veel overeenkomsten zijn tussen de epistemische plichten (aangaande het stemmen) in Pettit en Rawls, Pettit problemen vermijdt die naar voren komen in Rawls' theorie. Dit zorgt ervoor dat Pettits republikeinse model effectiever zal zijn in het behalen van zijn doel (non-dominantie) dan dat van Rawls (rechtvaardigheid) en dat er dus misschien redenen bestaan om Pettits republicanisme te verkiezen boven Rawls liberalisme, als we waardes zoals vrijheid, gelijkheid en wederzijds respect willen verzekeren.

Dit betekent niet dat Pettits model al perfect is. Ook Pettits theorie heeft probleempunten die verbeterd moeten worden, welke in deze thesis naar voren zullen worden gebracht.

¹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, ed. W. Kymlicka, D. Miller en A. Ryan (Oxford: Oxford University Press, 2010), 107.

Ik zal in deze thesis aantonen dat bij zowel Rawls als Pettit epistemische plichten een belangrijke rol spelen, welke van invloed zijn op de theorie als geheel. Zelfs in zoverre dat de ene theorie als de betere naar voren komt dan de ander. Dergelijke plichten moeten dus niet langer genegeerd worden in politieke/ethische theorieën, aangezien deze epistemische aspecten nodig zijn voor een volledige politieke/ethische theorie.

Om tot mijn conclusie te komen zal ik deze thesis beginnen met het beschrijven van Rawls' politieke theorie (hoofdstuk 2) en vervolgens Pettits politieke theorie (hoofdstuk 3). Bij beide auteurs zal ik eerst ingaan op de rol van het stemproces, om vervolgens uit te weiden over welke epistemische plichten er hierbij bestaan. Om hier voor te argumenteren zullen ook de belangrijkste basisaspecten van beide theorieën uiteen gezet worden en ik zal tegelijkertijd enkele verschillen tussen Rawls' en Pettits theorie naar voren brengen.

Hierna zal ik in hoofdstuk 4 mijn stelling verdedigen dat Pettits republikeinse model verkiesbaar is boven die van Rawls liberale model en welke veranderingen er nog nodig zijn bij Pettits model. Ook geef ik aan waarom volgens mij epistemische plichten een belangrijk onderwerp is, waar meer aandacht aan besteed moet worden. Tot slot sluit ik af met een samenvattende conclusie.

2 Stemmen in Rawls' liberale democratie

2.1 Basisaspecten in Rawls politieke theorie

Om te achterhalen welke epistemische plichten we bij Rawls kunnen vinden aangaande het stemproces, zal ik eerst de basisaspecten van Rawls theorie uiteenzetten. Daarna laat ik zien hoe het stemproces en de plichten die hij noemt, hieruit volgen.

Wenar vertelt dat Rawls aanneemt dat redelijke mensen in een samenleving willen wonen waar zij kunnen samenwerken met hun medeburgers onder voorwaarden, welke voor iedereen acceptabel zijn.² Dit omdat men in samenwerking meer kan bereiken dan alleen en om goed te kunnen samenwerken is er een eerlijk rechtvaardigheidsprincipe nodig die het gehele volk kan accepteren/ondersteunen.

De beste manier om dit te bewerkstelligen is volgens Rawls door middel van een goed georganiseerde constitutionele democratie (deliberative democracy): “the definitive idea for deliberative democracy is the idea of deliberation itself. When citizens deliberate, they exchange views and debate their supporting reasons concerning public political questions. They suppose that their political opinions may be revised by discussion with other citizens; and therefore these opinions are not simply a fixed outcome of their existing private or non-political interests.”³

Dit betekent bij constitutionele zaken of zaken die fundamenteel belangrijk zijn voor de politiek, dat men bepaalt wat men gaat doen aan de hand van een open discussie. Zo behoort men tot de beste oplossingen te komen die door zoveel mogelijk burgers geaccepteerd kunnen worden. Rawls legt in de rest van zijn theorie niet zo veel nadruk op dit deliberatieve aspect, echter zoals we later zullen zien hecht hij wel groot belang aan de openheid van politieke processen. Het is voor hem zeer van belang dat alle burgers kunnen weten/begrijpen hoe ze geregeerd worden en dat iedereen dezelfde kansen krijgt om politieke functies in te vullen.

De voorkeur voor dit deliberatieve proces is gebaseerd op wat Rawls de *liberal principle of legitimacy* noemt: “Our exercise of political power is fully proper only when it is exercised in accordance with a constitution the essentials of which all citizens as free and equal may reasonably be expected to endorse in the light of principles and ideals acceptable to their common human reason.”⁴

Er zal tegelijkertijd echter nooit een systeem van wetten kunnen zijn, die precies kan aansluiten bij iedereen's persoonlijke opvattingen (zoals zaken als religie/politiek). Hierom is het nodig dat wetten gefundeerd zijn in redenen die gebaseerd zijn op politieke waarden die overtuigend kunnen zijn

² Leif Wenar, "John Rawls," in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2013 Editie), ed. Edward N. Zalta, <http://plato.stanford.edu/archives/win2013/entries/rawls/> (geraadpleegd 1 mei 2014), 3.

³ John Rawls, “The Idea of Public Reason Revisited,” in *The University of Chicago Law Review*, Vol. 64, No. 3 (Chicago: The University of Chicago Law Review, 1997), 765-807, 772.

⁴ John Rawls, “The idea of an overlapping consensus,” in *Political Liberalism: expanded edition* (New York: Columbia University press, 2005), §1.

voor alle redelijke burgers, onafhankelijk van hun persoonlijke opvattingen over wat goed is.⁵ Deze redenen zijn gebaseerd op wat Rawls noemt 'public reason,' welke tegenovergesteld is aan *comprehensive reason*, welke redenen hanteert die niet overtuigend kunnen zijn voor alle burgers. Public reason houdt in dat:

People should exercise political power in relation to certain issues (e.g. when publicly discussing or voting in relation to fundamental issues of justice) only when they sincerely and reasonably believe that the reasons they offer for their political actions are sufficient and capable of reasonably being accepted by other citizens. In other words, the idea of public reason establishes a way of reasoning in public about public issues of importance that citizens and authorities are to abide by and is distinct from other non-public ways of reasoning.⁶

Politieke macht mag dus enkel gebruikt worden op manieren, waarvan verwacht kan worden dat alle burgers ze redelijkerwijs kunnen onderschrijven. En omdat redelijke mensen in een stabiele samenleving willen leven, zijn ze bereid om gemeenschappelijk acceptabele regels te bedenken en na te leven, zelfs wanneer dit betekent dat ze bepaalde offers moeten maken betreffende hun eigenbelang. Dit op de voorwaarde dat hen verzekerd wordt dat de andere burgers hetzelfde zullen doen.⁷

2.2 Rechtvaardigheid volgen Rawls

Omdat politieke macht alleen uitgevoerd mag worden wanneer de beslissingen overeenkomen met wat alle burgers redelijkerwijs kunnen accepteren, is volgens Rawls de enige legitieme bron voor fundamentele normen en waarden voor alle redelijke burgers van een liberale samenleving, de publiekelijke politieke cultuur. Deze cultuur bevat volgens Rawls: “the political institutions of a constitutional regime and the public traditions of their interpretation (including those of the judiciary), as well as historic texts and documents that are common knowledge.”⁸ Rawls haalt dus zijn inspiratie voor zijn concept van rechtvaardigheid uit al bestaande geaccepteerde opvattingen in de samenleving. Dit concept is niet slechts een compromis tussen de levensovertuigingen die op dat moment in de samenleving aanwezig zijn, het is iets dat vrij staat van alle andere opvattingen en op die manier een gelijke afstand/relatie heeft tot alle burgers.

De drie meest fundamentele ideeën die Rawls tegenkomt in deze publiekelijke politieke cultuur van een democratische samenleving zijn dat burgers vrij en gelijk zijn en dat de samenleving geordend moet zijn aan de hand van een eerlijk systeem van samenwerking.⁹ Elke liberale positie zal volgens

⁵ Ryan Long, “A New Proviso for Rawlsian Public Reason,” in *The Political Theory Workshop*, <http://ptw.uchicago.edu/Long12.pdf> (geraadpleegd 1 mei 2014), 1.

⁶ Racheal Patterson, “Reviewing Public Reason,” in *Deakin Law Review* 2 Vol. 9 (2004), 716-729, 718.

⁷ Leif Wenar, “John Rawls,” 3.2.

⁸ John Rawls, “Fundamental Ideas,” in *Political Liberalism: expanded edition* (New York: Columbia University press, 2005), §2.

⁹ Leif Wenar, “John Rawls,” 3.4.

hem gebaseerd zijn op interpretaties van deze drie fundamentele ideeën. Zo zal een rechtvaardige liberale positie alle burgers dezelfde individuele rechten en vrijheden toeschrijven, zoals vrijheid van meningsuiting en vrije keuze van beroep en zal het deze rechten/vrijheden een hogere prioriteit toekennen dan andere zaken. Ook zal een dergelijke positie er voor zorgen dat alle burgers de benodigdheden hebben om effectief van hun rechten/vrijheden gebruik te kunnen maken.

Als we dus zo'n stabiele samenleving willen hebben, waarin iedereen vrij en gelijk is, moet deze volgens Rawls voldoen aan zijn concept van rechtvaardigheid. Volgens Rawls worden we namelijk allemaal als gelijken geboren. Geen enkele burger verdient het, of heeft meer recht op het geboren worden in rijkdom, met veel talent, als man of vrouw, enzovoort. "Since these features of persons are in this sense morally arbitrary, citizens are not at the deepest level entitled to more or less of the benefits of social cooperation because of them."¹⁰ Omdat niemand meer gunsten verdient dan iemand anders, moeten sociale goederen dus zo verdeelt worden dat iedereen er zoveel mogelijk profijt van heeft.

Gebaseerd op het idee dat burgers vrij, gelijk, redelijk en rationeel moeten kunnen zijn, maakt Rawls een lijst van welke sociale goederen mensen absoluut nodig hebben om te kunnen leven als liberale burgers (*primary goods*).¹¹ Deze zijn noodzakelijk voor het ontwikkelen en trainen van iemands rationele en redelijke capaciteiten en nuttig bij het najagen van de verschillende mogelijke interpretaties van 'het goede leven.'

Deze *primary goods* zijn: de basis rechten en vrijheden, vrijheid van beweging en een vrije keuze uit verschillende beroepen, politieke invloed en verantwoordelijkheid eisende posities, inkomen en welzijn en de sociale basis van zelfrespect. Met dit laatste wordt bedoelt dat burgers erkend worden door de bestaande sociale instituties, waardoor de burgers een gevoel van zelfwaardering ervaren en zo de zelfverzekerdheid krijgen hun plannen uit te voeren. Volgens Rawls moeten politieke instituties aan de hand van deze *primary goods* bepalen hoe goed de burgers ervoor staan.

Voor de rechtvaardige verdeling van *primary goods* geeft Rawls twee principes. Het eerste principe luidt: "each person has the same infeasible claim to a fully adequate scheme of equal basic liberties, which scheme is compatible with the same scheme of liberties for all." En het tweede principe is: "Social and economic inequalities are to satisfy two conditions: first, they are to be attached to offices and positions open to all under conditions of fair equality of opportunity; and second, they are to be to the greatest benefit of the least-advantaged members of society (the difference principle)."¹²

Het eerste principe betreft de eis, dat iedere burger dezelfde basis vrijheden en rechten heeft als alle andere burgers, hieronder valt ook het recht om te stemmen. Deze rechten en vrijheden behoren

¹⁰ Leif Wenar, "John Rawls," 4.2.

¹¹ Leif Wenar, "John Rawls," 4.4.

¹² John Rawls, *Justice as Fairness: A Restatement*, ed. Erin Kelly, (Cambridge: Harvard University Press, 2001), 42.

altijd gelijk verdeeld te worden, aangezien niemand ervan zou profiteren om minder rechten/vrijheden te hebben.

Het tweede principe van Rawls bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de eis dat burgers, met dezelfde talenten en de bereidheid deze te gebruiken, dezelfde educatieve, economische en politieke kansen hebben. Wat voor werk men kan doen, welke opleiding men kan volgen of welke politieke invloed iemand heeft, moet dus enkel bepaald worden aan de hand van iemands inzet en talent.

Wat betreft gelijke kansen in de politiek is Rawls volgens Wenar helder: “unless there is public funding of elections, restrictions on campaign contributions, and substantially equal access to the media, politics will be captured by concentrations of private economic power, making it impossible for equally-able citizens to have equal opportunities to influence politics regardless of their class.”¹³

De overheid heeft dus de taak te verzekeren dat iedereen mee kan doen met het politieke proces ongeacht zijn/haar financiële middelen.

Het tweede deel van het tweede principe gaat over het eerlijk verdelen van welvaart en inkomsten. Volgens Rawls zijn in de meest rechtvaardige samenleving, degene die het slechtst af zijn, het beste af in vergelijking met andere mogelijke samenlevingen. Dit betekent dat een geheel gelijke verdeling niet noodzakelijk is zolang dergelijke groepen het beste af zijn in een samenleving met ongelijke verdeling van sociale goederen.

2.3 Verkiezingen bij Rawls

Tot zover het overzicht van enkele basisaspecten van Rawls' liberale theorie. Laten we nu kijken welke plaats het stemproces in die theorie heeft.

Zoals gezegd gebruikt Rawls de publiekelijke politieke cultuur als uitgangspunt om te bepalen hoe een samenleving rechtvaardig kan zijn. Dit betekent dat hij gebruik maakt van wat al in de maatschappij aanwezig is en dat hij weinig nieuws introduceert, wanneer dit niet nodig lijkt.

Dit zien we ook bij wat hij zegt over hoe verkiezingen, volgens hem horen te verlopen. Van hetgeen Rawls zegt in *The Law of Peoples* over verkiezingen geeft Leavitt ons een samenvatting.¹⁴ Hij maakt duidelijk dat Rawls het stemproces ziet als een proces dat moet zorgen voor vooruitgang, ook al zijn de uitkomsten van de verkiezingen daarbij niet altijd de best mogelijke.

Het stemproces is namelijk onderdeel van een democratie en over het algemeen zal een democratie om de paar jaar verkiezingen houden, waarbij men kan stemmen op vertegenwoordigers (politieke partijen en kandidaten). Deze vertegenwoordigers proberen stemmen te werven door te argumenteren dat zij betere standpunten, plannen, enz. hebben dan hun tegenstanders. Degene die de meeste stemmers kan overtuigen, zal de meeste stemmen krijgen en hierdoor de meeste invloed

¹³ Leif Wenar, "John Rawls," 4.9.

¹⁴ Neal Leavitt, "Elections," in *The Foreign Policy of John Rawls and Amartya Sen* (Lanham: Lexington Books, 2013), 33-40.

verkrijgen op hoe het land zal worden bestuurd. Als de burgers stemmen uiten ze daarmee hun goedkeuring voor de standpunten van een bepaalde partij en bepalen zij wie hen mag representeren. Ze laten met hun stem zien wat zij wel of niet waarderen.

Hierdoor worden de waarden/behoefes van de burgers bij het politieke proces binnengebracht, aangezien de politieke kandidaten hieraan tegemoet moeten komen om genoeg stemmen te werven en als ze aan de macht willen blijven, moeten ze dit blijven doen. Het is dus de rol van de verkiezingen bij Rawls, om deze waarden/behoefes van het volk als een fundament te hebben voor het uitvoeren van politieke macht en ervoor te zorgen dat dit fundament 'up-to-date' blijft. Zoals Leavitt zegt: “elections allow the question 'Are the people happy?' to be asked anew.”¹⁵

Echter, hoewel de redevoeringen en beleidsvormen van een gekozen politiek leider in vorige verkiezingen overtuigend konden zijn, hoeft dit niet zo te zijn bij de komende verkiezingen. Zo komt het volk er misschien achter dat zijn/haar voorgestelde beleidsvormen niet zo succesvol waren als verwacht of dat een andere kandidaat nu betere plannen heeft. “Understood in this way, elections introduce a sense of *fallibility* into democratic politics.”¹⁶

De verkiezingen zullen er vaak niet meteen voor zorgen dat men de beste en eeuwige vormen van beleid ontdekt en volgens Rawls moet men dit ook niet verwachten. Nieuwe gebeurtenissen en gefaalde beleidsvormen, kunnen leiden tot geheel nieuwe politieke debatten. En het proces van het testen van beleidsvormen en op die manier bepalen wat werkt en wat niet, kan de samenleving langzaam maar zeker richting het algemeen goed bewegen. Dus hoewel individuele verkiezingen kunnen 'falen' zorgt het democratische proces van stemmen als geheel voor verbeteringen.

Volgens Rawls gaat het er bij verkiezingen namelijk niet zozeer om wie er macht moet hebben om te regeren, maar gaat het er om, er achter te komen of het volk tevreden is met de huidige omstandigheden. Hoe de burgers stemmen en hoe zij discussiëren over politieke onderwerpen, zal belangrijke informatie geven over wat goed is en wat verbeterd moet worden. Als de overheid hier goed mee omgaat en de samenleving blijft verbeteren, zullen mensen tevredener worden en elke nieuwe generatie zal meer kansen en mogelijkheden hebben dan de vorige. Het gaat bij Rawls dus niet om het maken van een ideale onveranderlijke samenleving die perfect is zolang hij maar niet verandert, maar gaat het om het verwerkelijken van een samenleving die leert van zijn fouten en steeds maar beter wordt.

2.4 Hoe men moet stemmen volgens Rawls

Wat Rawls over verkiezingen zegt lijkt echter tegelijkertijd overoptimistisch en onbehulpzaam. Hoewel Rawls niet beweert dat verkiezingen uiteindelijk altijd voor verbeteringen zullen zorgen, lijkt hij hier wel op te vertrouwen. Hij ondersteunt democratische verkiezingen namelijk als de

¹⁵ Neal Leavitt, “Elections,” 33-40, 37.

¹⁶ Neal Leavitt, “Elections,” 33-40, 37.

verkiezelijke methode om een land te besturen, zonder veel vrees te hebben voor wat hierbij misschien fout kan gaan. Zoals we later zien ziet Pettit wel degelijk risico's, zoals bijvoorbeeld een tirannie van de meerderheid over minderheden.

Hiernaast lijkt Rawls' theorie over hoe verkiezingen werken, ons ook niet verder te helpen met hoe we met verkiezingen om moeten gaan. Het vertelt ons namelijk niet wat de stemmers of politieke kandidaten moeten doen tijdens de verkiezingen. Rawls hoopt wel op verbetering dankzij verkiezingen, maar geeft ons tegelijkertijd geen reden om veel waarde aan het stemproces te hechten. Als de uitkomst van de verkiezingen namelijk niet zoals gewenst is, hoeven wij ons hier niet druk om te maken, aangezien we er op kunnen vertrouwen dat het uiteindelijk toch wel goed komt. Dit geeft de burgers weinig motivatie om tijd en moeite te investeren in zichzelf goed te informeren voordat ze gaan stemmen. Terwijl dergelijke geïnformeerde juist nodig is om gemaakte fouten niet te blijven herhalen en vooruitgang te boeken.

In *The Idea of Public Reason Revisited* geeft Rawls ons wel een leidraad over hoe we moeten stemmen, maar opnieuw gaat het hier om een ideaalbeeld: “ideally citizens are to think of themselves as if they were legislators and ask themselves what statutes, supported by what reasons satisfying the criterion of reciprocity, they would think it most reasonable to enact.”¹⁷

De burgers moeten volgens Rawls bij het stemmen zich inbeelden dat zij moeten kiezen als een ideale wetgever aan de hand van public reason. Hierbij trachten zij een zo redelijk mogelijke keus te maken die acceptabel zou zijn voor alle redelijke burgers. Wanneer Rawls het heeft over redelijkheid, bedoelt hij hiermee dat de burgers het vermogen hebben om zichzelf te houden aan “fair terms of cooperation” zolang de andere burgers ook bereid zijn om dit te doen.¹⁸ Hierbij is ook inbegrepen dat redelijke burgers tolerant zijn tegenover mensen met andere opvattingen dan zichzelf. Dit is voor Rawls zeer belangrijk, aangezien hij uitgaat van een pluralistische samenleving, waarin mensen met verschillende (levens)overtuigingen in harmonie kunnen samenwerken.

Rawls voegt nog toe, dat ook na de verkiezingen de burgers zouden moeten blijven redeneren als ideale wetgevers, wanneer men de beslissingen van de overheid en kandidaten voor publieke functies inspecteert. Als de burgers merken dat deze beslissingen niet in overeenstemming zijn met het idee van public reason, is het hun burgerlijke plicht om te proberen ervoor te zorgen dat dit wordt rechtgezet. Dit ziet Rawls als een morele plicht die alle burgers hebben.

Echter, ook hier kunnen we ons afvragen hoe behulpzaam Rawls' is, wanneer hij het heeft over een 'ideale wetgever.' Zoals hij zegt, weten we dat de stemmer zich zo redelijk mogelijk moet opstellen en omdat stemmen een uiting is van politieke macht, moet de stemmer zich laten leiden door public reason. De stemmer moet dus enkel redeneren aan de hand van argumentatie/overtuigingen die door alle burgers geaccepteerd kunnen worden. Men moet stemmen in het algemene belang, aangezien

¹⁷ John Rawls, “The Idea of Public Reason Revisited,” 765-807, 769.

¹⁸ Leif Wenar, “John Rawls,” 4.4.

comprehensive reasons hier geen rol mogen te spelen.

Wat het echter precies betekent om als ideale wetgever te stemmen, in tegenstelling tot andere geheel redelijke personen wordt niet verduidelijkt. Het meest aannemelijke hier lijkt te zijn dat Rawls spreekt over een wetgever, omdat deze doorgaans in een positie verkeerd waarbij hij/zij beslissingen moet nemen die alle burgers aangaan, welke hij/zij moet verdedigen aan de hand van public reason. Het moeten gebruiken van public reason is namelijk niet vanzelfsprekend: “the idea of public reason does not apply to all political discussions of fundamental questions, but only to discussions of those questions in what I refer to as the public political forum. This forum may be divided into three parts: the discourse of judges in their decisions, ... the discourse of government officials, especially chief executives and legislators; and finally, the discourse of candidates for public office and their campaign managers.”¹⁹ Zoals Rawls hier zegt behoren wetgevers (legislators) tot de mensen die public reason moeten gebruiken bij hun werk. Rawls kiest dus niet willekeurig voor de term '*ideal legislator*,' maar verduidelijkt hier juist mee dat het hanteren van public reason bij het stemmen absoluut een plicht is voor de stemmers.

Als we '*ideal legislator*' echter strikter zouden interpreteren, dan zouden we moeten aannemen dat Rawls van alle stemmers vereist, dat zij even geïnformeerd moeten zijn als een ideale wetgever. Dit lijkt echter onredelijk en zou voor de meeste burgers een onhaalbaar ideaal zijn. Een echte wetgever besteed namelijk veel tijd aan het vergaren van kennis over de politiek, ook over details die voor de meeste stemmers niet van belang zullen zijn. De gemiddelde burger zal te druk zijn met zijn/haar eigen leven om een dergelijk level van expertise te bereiken.

Tegelijkertijd lijkt de andere mogelijkheid, waarbij men enkel moet redeneren aan de hand van public reason vanuit de rol van een wetgever, ook niet toereikend. In dat geval zou men zich enkel zoals bij een gedachte-experiment, moeten voorstellen dat hij/zij een ideale wetgever is wanneer hij/zij gaat stemmen. In dat geval hoeft men enkel public reason te kunnen gebruiken en een idee te hebben over wat een wetgever behoort te doen.

Dat is echter niet genoeg om goed te kunnen stemmen. Rawls voegt nog toe dat er een wijdverspreide educatie voor alle burgers moet zijn betreffende de basis aspecten van hun constitutionele democratische overheid en dat het volk geïnformeerd moet zijn over problemen die spelen in hun politiek.²⁰ Zonder dergelijke informatie kunnen cruciale politieke en sociale beslissingen volgens hem niet genomen worden. Want het zal politieke leiders niet lukken om de nodige steun van het volk te verkrijgen voor belangrijke veranderingen/hervormingen, wanneer dit volk ongeïnformeerd en cynisch is. De burgers zullen dan enkel plannen ondersteunen waarvan zij verwachten dat het hun op korte termijn voordeel zal opleveren en zullen zich afkeren van beslissingen die ervoor zorgen dat ze nu iets moeten opofferen.

¹⁹ John Rawls, “The Idea of Public Reason Revisited,” 765-807, 767.

²⁰ John Rawls, “The Idea of Public Reason Revisited,” 765-807, 773.

2.5 De rol van public reason bij het stemmen

Rawls verbindt niet zelf de kennis over bestaande problemen en aspecten van democratie met het stemproces, maar deze lijkt wel noodzakelijk. Public reason is namelijk op zichzelf niet genoeg om als ideale wetgever te kunnen stemmen.

Public reason is meer dan enkel een bron van redenen/overtuigingen die alle burgers kunnen accepteren. Bij het uitvoeren van politieke macht moet men namelijk zowel vanuit public reason handelen als redeneren en zijn/haar politieke beslissingen argumenteren/verklaren.²¹ Zo kan de overheid werken op zondag niet terecht verbieden, als de redenen die hiervoor gegeven worden, gebaseerd zijn op Bijbelse teksten. Deze redenen worden namelijk niet ondersteund door de niet-christelijke burgers en zijn dus niet gefundeerd in *public reason*.

Volgens Rawls hebben burgers, wanneer zij zich bezig houden met politieke activiteiten, de plicht om hun beslissingen, betreffende fundamentele politieke issues, te rechtvaardigen aan de hand van enkel publieke waarden en standaarden (public justification). Hierbij worden met fundamentele politieke issues, zaken bedoeld als stemrecht of welke religieuze opvattingen er getolereerd worden. Het is vooral in dergelijke situaties dat men zich moet verantwoorden aan de hand van public reason, maar bijvoorbeeld niet, als het gaat om kleine veranderingen in de hoogte van belastingen.

Public reason is dus niet: “simply valid reasoning, but argument addressed to others: it proceeds correctly from premises we accept and think others could reasonably accept to conclusions we think they could also reasonably accept.”²² Dit houdt in dat men moet redeneren vanuit algemeen geaccepteerde politieke concepties (van rechtvaardigheid) en vastgestelde bewijzen en feiten die voor iedereen kenbaar zijn. Ook betekent dit dat redenen/argumenten vanuit public reason zo geformuleerd moeten worden dat alle burgers ze zouden kunnen begrijpen, want alleen dan kan men bepalen of hij/zij akkoord gaat met wat er wordt voorgesteld.

Hier zien we dat empathische vaardigheden ook een rol moeten spelen bij het stemmen. Deze zijn nodig aangezien men zich zal moeten inleven in zijn/haar medeburgers, wanneer men public reason hanteert. Men moet dan redeneren aan de hand van waardes en overtuigingen die iedereen redelijkerwijs kan accepteren. Bij het stemmen moet men zich dus inleven in anderen en bekijken of, als men in de schoenen van de ander zou staan, men bepaalde standpunten zou kunnen accepteren.

Hoewel het hanteren van public reason dus wel meer vraagt van de burger dan op het eerste gezicht zou blijken (algemene kennis, empathische vermogens, argumentatieve vaardigheden), schiet het tekort wanneer we het als de enige eis zouden stellen bij het stemmen. Naast de genoemde kennis over de werkingen van de politiek en hedendaagse problemen in de samenleving, is het ook nodig

²¹ Leif Wenar, "John Rawls," 3.6.

²² John Rawls, "The Idea of Public Reason Revisited," 765-807, 786.

dat men kennis heeft over zaken zoals, op welke partijen men kan stemmen en wat hun standpunten zijn. Zonder dergelijke kennis, zou iemands stem inhoudsloos en willekeurig zijn en dus niet, zoals de beslissing van een ideale wetgever, in het algemeen belang zijn.

Dus blijven we voor nu achter met drie mogelijke interpretaties van wat men bij Rawls moet weten/doen bij het stemmen. Waarbij één daarvan meer van de burgers lijkt te vragen dan redelijk is, de ander juist onvoldoende lijkt te vragen en een middenpositie waarbij het alsnog onduidelijk is wat en hoeveel men moet weten. Bij deze laatste interpretatie moet men uiteraard ook public reason hanteren wanneer men gaat stemmen, maar moet men zichzelf daarnaast ook informeren over bepaalde politieke zaken, aangaande partijstandpunten, instituties en hun regelingen, basisaspecten van de huidige samenleving, de belangrijkste problemen in de samenleving, enzovoort.

2.6 De plichten van de burgers

Aangezien de andere twee interpretaties hoe dan ook tekort schieten, heeft deze middenpositie dus nog het meeste kans van slagen. Zoals gezegd, is deze interpretatie echter vrij vaag, over wat men precies moet weten/doen wanneer iemand gaat stemmen. Om verduidelijking te vinden voor wat de plichten bij het stemmen zijn, lijkt het daarom nuttig om te kijken naar wat Rawls zegt over plichten in het algemeen.

Rawls zegt weinig over welke plichten de burgers precies hebben, echter in *A Theory of Justice* (een verouderde tekst, maar de plichten leiden uit principes die Rawls ook is blijven gebruiken in latere werken) geeft hij enige aanwijzingen. Zo maakt hij een onderscheid tussen *Natural duties* en *obligations* die volgen uit de *Principle of fairness*.²³

Deze principes verschillen van de eerder genoemde principes van rechtvaardigheid. Zij moeten op een directe manier het gedrag van individuen (en bedrijven) leiden, maar bepalen niet de structuur van de samenleving als geheel.

De natural duties die Rawls noemt zijn, de plicht:

- om niet wreed te zijn
- om anderen niet te verwonden en onschuldigen niet te schaden
- van wederzijds respect
- om bestaande rechtvaardige instituties te ondersteunen en gehoorzamen, wanneer deze op jou van toepassing zijn (wanneer de kosten voor jouzelf niet te hoog zijn)
- anderen te helpen, wanneer nodig (wanneer de kosten voor jouzelf niet te hoog zijn)

De andere soort plichten (obligations) volgen uit de 'principle of fairness.' Dit principe houdt in dat

²³ John Rawls, *A Theory of Justice: revised edition*. (Cambridge: the belknap press of harvard university press, 1999), 98.

een persoon zijn taken moet uitvoeren zoals deze gegeven worden door de regels van een institutie, wanneer twee condities van kracht zijn: de institutie is rechtvaardig en de persoon in kwestie heeft er vrijwillig voor gekozen de baten van de institutie te accepteren of heeft actief gebruik gemaakt van de kansen die de institutie bood om daar zijn/haar voordeel mee te doen.²⁴

De obligations die men heeft om rechtvaardige instituties te gehoorzamen verschillen van natural duties in dat obligations het gevolg zijn van vrijwillige handelingen en dat wat deze obligations zijn bepaalt wordt door de regels van de betreffende institutie. In dit geval moet 'institutie' zeer breed genomen worden, voorbeelden van obligation creërende handelingen zijn bijvoorbeeld: trouwen, beloftes maken, een spel spelen of een baan aannemen.

Dus helpen deze plichten ons om te verduidelijken wat men moet weten/doen bij het stemmen? De meeste van de natural duties hebben enkel betrekking op hoe personen onderling met elkaar om moeten gaan. Dit kan uiteraard meegenomen worden bij het opstellen van wetten en het bepalen of een partij de juiste standpunten heeft. Een partij die bijvoorbeeld een anti-moslimbeleid voert, lijkt zich niet te houden aan de plicht voor wederzijds respect en lijkt ook onschuldige burgers schade toe te brengen. Hiernaast lijkt de plicht om anderen te helpen simpelweg wat al genoemd is te ondersteunen, namelijk, help degene die hulp nodig hebben (degene die het slechtst af zijn).

Voor de plicht om bestaande rechtvaardige instituties te ondersteunen/gehoorzamen, als deze op jou van toepassing zijn, betekent dit voor het stemmen dat men de uitkomst van de verkiezingen moet accepteren. Zolang de verkiezingen eerlijk verlopen moet men dus de nieuwe beleidsvormen die hieruit volgen gehoorzamen/ondersteunen, zelfs al had men zelf op een andere partij gestemd. Dit wordt ook benadrukt door de obligations. Als burgers van een samenleving maken we constant vrijwillig gebruik van voordelen die de samenleving ons brengt (educatie, bescherming, zorg) en moeten we dus de wetten van de samenleving navolgen.

Tenslotte lijken deze plichten ook te suggereren dat men de plicht heeft om te stemmen, aangezien dit een manier is om het stemproces te ondersteunen en men politieke macht kan uitoefenen om de levens van medeburgers te verbeteren (helpen). Rawls lijkt de plicht om te stemmen echter nergens direct te benoemen.

Deze plichten helpen dus slechts in kleine mate om te verduidelijken hoe men moet stemmen. Ze benadrukken het belang van Rawls' principes van rechtvaardigheid, aangezien hier weer aangestipt wordt, dat het belangrijk is dat mensen respectvol en eerlijk behandeld worden en ze maken duidelijk dat stemmers de uitkomst van de verkiezingen moeten accepteren. Het eerste wisten we echter al en het tweede gaat over iets wat pas na het stemproces komt.

Het meest interessante is hier de nadruk die erop wordt gelegd, dat de burgers een actieve rol moeten innemen in relatie tot overheidsinstellingen. Ze moeten rechtvaardige instituties

²⁴ John Rawls, *A Theory of Justice: revised edition*, 301.

ondersteunen. Ze hebben dus de morele plicht om op een zodanige manier te stemmen, dat dit ook ten goede komt aan de instituties die deel uit maken van het stemproces. Dit betekent dus dat men ook geïnformeerd moet zijn over deze instituties en rekening moet houden met hun belangen.

2.7 Drie interpretaties van Rawls' epistemische plichten bij het stemmen

Laten we nu de relevante informatie over Rawls' theorie uiteen is gezet, bepalen wat we hieruit kunnen concluderen.

Het is duidelijk dat bij Rawls' liberale theorie de focus ligt op zijn principe van rechtvaardigheid. Om dit principe te ondersteunen behoren de burgers te stemmen in het algemeen belang, waarbij het algemeen belang niet simpelweg een optelsom is van alle waardes/verlangens van alle individuele burgers, maar gebaseerd is op een eerlijk systeem van samenwerking. Volgens Rawls is deze methode gerechtvaardigd, omdat mensen als vrij en gelijk willen samenleven aan de hand van wetten die iedereen redelijkerwijs kan accepteren/ondersteunen. Er zijn echter aspecten binnen het stemproces die we tegenkomen in deze theorie die voor problemen lijken te zorgen.

Om te beginnen is er de onduidelijkheid die eerder werd aangestipt, betreffende hoe men behoort te stemmen, wat ervoor zorgt dat er minstens drie mogelijke interpretaties zijn over welke epistemische plichten men heeft wanneer men stemt.

De meest onhaalbare hiervan lijkt de interpretatie te zijn, waarbij we Rawls zo letterlijk mogelijk nemen, wanneer hij zegt dat men moet stemmen als een ideale wetgever (veeleisende interpretatie R). In dat geval zou men net zo veel moeten weten over zaken die belangrijk zijn voor het opstellen van wetten als iemands wiens werk het is om dit te doen. Dan zou iedere stemmer dus minstens een politieke opleiding moeten volgen en op de hoogte moet blijven van de meeste hedendaagse politieke kwesties en bepaalde wetenschappelijke bevindingen. Daarnaast zou men ook compleet redelijk moeten zijn wanneer hij/zij stemt en dus alleen aan de hand van public reason in het algemeen belang moeten stemmen, zonder zijn/haar eigen persoonlijke belangen mee te tellen.

Aan dergelijke hoge eisen zullen de meeste stemmers niet kunnen voldoen. Ten eerste zal een aanzienlijk deel van de bevolking niet de capaciteiten hebben om zich voldoende te informeren. Als we hen zouden uitsluiten van het stemproces, zou er nog amper gesproken kunnen worden van een democratisch proces. Men zou dan waarschijnlijk minimaal een opleiding op HBO niveau moeten kunnen volgen. Dat zou op zijn best rond de veertig procent van de bevolking zijn.²⁵

Ten tweede zal het veel tijd en moeite kosten om geïnformeerd te raken over de werkingen van het politieke systeem en nog meer tijd om goed geïnformeerd te blijven over politieke kwesties. Veel mensen zouden die tijd liever ergens anders aan besteden en het zou moeilijker worden voor

²⁵ A. Roedig, "Hoogopgeleiden vooral in noordelijke Randstad," in *Nationale Atlas Volksgezondheid*, www.zorgatlas.nl/beinvloedende-factoren/sociale-omgeving/ses/hoogopgeleide-beroepsbevolking/ (geraadpleegd 20 juli, 2014).

mensen om zich te verdiepen in andere belangrijke zaken (bijvoorbeeld medisch onderzoek) als zij zich constant bezig moeten houden met politieke informatie. Een samenleving heeft echter experts nodig op allerlei verschillende gebieden om goed te kunnen functioneren.

Deze eerste interpretatie lijkt dus te veeleisend. Rawls kan niet verzekeren dat het *liberal principle of legitimacy* gehandhaafd wordt, als slechts een klein deel van de bevolking politieke invloed kan uitoefenen. Daarnaast zullen veel van degene die wel de capaciteiten bezitten alsnog deze eisen niet ondersteunen, omdat het een te beperkende invloed heeft op hoe zij hun leven willen inrichten.

De tegenovergestelde interpretatie, waarbij men enkel moet proberen te stemmen aan de hand van public reason in het algemeen belang (minimale interpretatie R), schiet ook tekort. Hoewel het niet dezelfde nadelen heeft als de hierboven genoemde interpretatie, kan men zonder specifieke informatie over zaken als partijstandpunten, politieke instituties of maatschappelijke problemen, niet op een redelijke/rationele manier bepalen welke stem in het algemeen belang zou zijn.

Zonder dergelijke informatie kan men ook het stemproces niet ondersteunen en aan zijn/haar *obligations* voldoen. Hiervoor moet men namelijk weten wat wel of niet behulpzaam is voor het in stand houden van dergelijke instituties. Ook kan men dan op geen enkele manier bepalen wie er in de samenleving het slechtste af is en kan men dus ook niet bepalen hoe sociale goederen rechtvaardig verdeeld moeten worden. Als men deze minimale interpretatie zou hanteren, dan zou men enkel een methode van redeneren hebben (public reason), maar niets om over te redeneren (politieke aangelegenheden).

Dit betekent dus dat de middenpositie het aantrekkelijkst lijkt. Deze interpretatie (middenpositie R) voegt bepaalde epistemische plichten toe aan public reason, zonder teveel eisend te worden. Dit is echter ook de minst duidelijke van de drie interpretaties.

Wat wel duidelijk is, is dat deze interpretatie niet slechts de minimale interpretatie is, met wat extra informatie over politieke zaken die men vanuit één boek zou kunnen opdoen. Men moet namelijk niet enkel statische informatie tot zich nemen, maar men moet zich informeren over recente politieke activiteiten en problemen. Men moet genoeg van de politiek begrijpen om te kunnen inzien waarom sommige zaken bestempeld worden als problemen die onze aandacht verdienen en men moet begrijpen welke zaken een hogere prioriteit hebben dan anderen. Bij Rawls heeft het behouden van gelijke rechten voor alle burgers bijvoorbeeld de hoogste prioriteit in vergelijking met andere zaken.

Het grote verschil tussen de middenpositie en de veeleisende, is dat hier de focus enkel blijft liggen op kennis die directe betrekking heeft op het stemproces. De burgers hoeven zich enkel over zaken te informeren die van waarde zijn voor het stemmen in het algemeen belang en niet zoals een werkelijke wetgever zich druk te maken over kleinere zaken, zoals de hoogte van de hondenbelasting.

2.8 Waar men op moet letten bij het stemmen volgens Rawls

Om deze middenpositie duidelijker te maken, kan wat Rawls gezegd heeft over rechtvaardigheid misschien helpen om aan te tonen dat Rawls' epistemische plichten bij het stemmen wel kenbaar/uitvoerbaar zijn. Aan de hand van Rawls' invulling van het concept rechtvaardigheid kunnen we in bepaalde mate bepalen wat men moet weten van de politieke partij waarop men wilt stemmen. Zo moet men er zeker van zijn dat de partij een tolerante visie ondersteunt jegens andere overtuigingen, in het algemeen iedereen beschouwt als gelijkwaardig en zijn standpunten gefundeerd heeft in public reason.

Vanuit alle kandidaten/partijen die aan deze eisen voldoen, behoort de burger vervolgens te stemmen op de partij die volgens hem/haar het beste het algemene belang zal behartigen. Zoals we hebben gezien is dit in ieder geval een kandidaat/partij die er naar streeft de levens van degene die het slechtst af zijn in de samenleving zo veel mogelijk te verbeteren. Met name door een effectieve verdeling van primary goods.

Dit is waarschijnlijk ook de meest bruikbare methode om te bepalen welke partij men moet kiezen. Het beschermen van gelijke rechten en kansen zijn vooral beperkingen omtrent hoe wetten opgesteld worden en op welke manier politieke macht mag worden uitgevoerd. Wie er het slechtst af zijn in de samenleving en vooral hoe zij geholpen moeten worden, is een vraag die op zeer uiteenlopende manieren geïnterpreteerd kan worden. Of een partij gelijke rechten/kansen respecteert is een cruciaal punt voor de stemmer om te weten of een partij überhaupt rechtvaardig kan zijn, maar zodra er meerdere rechtvaardige partijen zijn, dan is de beste manier om te bepalen welke partij de beste keuze is in relatie tot het algemeen belang, de partij die het beste plan lijkt te hebben om de levens van degene die het slechtst af zijn te verbeteren.

Dit betekent dus dat we moeten weten welke groepen in de samenleving het slechtst af zijn en waarom dit zo is. Alleen dan kunnen we namelijk beginnen met het evalueren van mogelijke oplossingen.

De mensen die het slechtst af zijn, zijn degene die het minst hebben van de primary goods. Het is dus de status van dergelijke groepen die men altijd in gedachten moet houden, wanneer men bepaalt op wie men gaat stemmen. Een Rawlsiaans burger zou dus niet stemmen op een partij, welke zou willen bezuinigen op de zorg voor gehandicapten en zou wel stemmen op een partij die de belastingen van de rijkere verhoogt, om zo deze zorg te kunnen bekostigen. Ook zullen ze stemmen op partijen die armoede proberen tegen te gaan door werkgelegenheid te stimuleren en het minimum loon te verhogen. Dit uiteraard enkel in zulke mate dat dit op langere termijn kan worden gedaan. De armen en gehandicapten zullen er weinig aan hebben, wanneer de overheid zo bezig is hun positie te verbeteren dat de economie er aan onderdoor gaat en iedereen's situatie verslechterd.

Het verbeteren van de levens van degene die het slechtst af zijn, kan dus helpen om te verduidelijken op welke partij een burger zou moeten stemmen. Het blijft echter alsnog slechts een onderdeel van een vrij complex concept van rechtvaardigheid die het moeilijk maakt om precies te bepalen, wat men moet weten/doen bij het stemmen. In hoofdstuk vier gaan we hier verder op in.

Wat betreft het belang van epistemische plichten in het algemeen, zijn we ook nog niet veel verder, maar na het behandelen van Pettits theorie en zijn behandeling van epistemische plichten in het volgende hoofdstuk, zal duidelijk worden dat onderzoek naar dergelijke plichten daadwerkelijk wel een verschil kunnen maken, wanneer het gaat om theorieën onderling.

3 Stemmen in Pettits republikeinse democratie

3.1 De basisaspecten van Pettits theorie

Nu Rawls' theorie uiteengezet is zal ik hetzelfde doen voor Pettit. Eerst zal ik de basisaspecten van zijn theorie verduidelijken, om vervolgens de rol van het stemproces uit te lichten en duidelijk maken welke plichten daarbij horen. Ook zal ik meteen wat belangrijke verschillen tussen Rawls en Pettit naar voren brengen die van belang lijken te zijn voor onze vraagstelling.

Wat Pettits theorie van die van Rawls en andere liberalen onderscheid is zijn definiëring van vrijheid die hij als focus voor zijn theorie neemt. In de discussie omtrent vrijheid wordt vaak een distinctie gemaakt tussen negatieve en positieve vrijheid. Hierbij wordt met negatieve vrijheid bedoeld dat men niet wordt beperkt in zijn/haar doen of laten door obstakels/barrières en dat men nergens toe wordt gedwongen.²⁶ Zolang men met rust wordt gelaten is men dus vrij. Deze vorm van vrijheid wordt meestal gehanteerd door liberale opvattingen, ook al hebben we gezien dat Rawls verder gaat wanneer hij het heeft over vrije burgers in een rechtvaardige samenleving. Zo moeten burgers volgens Rawls actief de rechtvaardige democratie waarvan zij deel uitmaken ondersteunen om zo hun vrijheid en die van anderen te verzekeren.

Dit is een voorbeeld van wat men noemt positieve vrijheid. Bij positieve vrijheid gaat het om de mogelijkheid om jezelf te kunnen ontplooiën: “the self with which they identify must take charge of the lesser or more partial selves that lurk within every individual.”²⁷ Men is dus vrij zolang men bepaalde controle verkrijgt over zichzelf en zijn/haar leven. Zaken die in de meeste gevallen positieve vrijheid vergroten zijn dingen zoals: educatie, zorg of economische welvaart.

Volgens Pettit bestaat er echter nog een andere vorm van vrijheid die hij beschrijft als 'vrijheid als non-dominantie' (republikeinse vrijheid), waarbij hij deze vrijheid ziet als de afwezigheid van de overheersing (dominantie) van anderen. Net zoals bij negatieve vrijheid wordt hier vrijheid beschouwt als de afwezigheid van iets en net als bij positieve vrijheid richt het zich niet op wel of geen interventie, maar op (zelf) besturing.²⁸

Wanneer Pettit het heeft over dominantie, doelt hij hiermee op een relatie zoals die bestaat tussen meester en slaaf, hoewel de dominante partij ook uit meerdere personen kan bestaan, zoals in een democratische samenleving, waar de minderheden gedwongen worden zich te schikken naar de wil van de meerderheid. In een dergelijke relatie een “agent dominates another if and only if they have a certain power over that other, in particular a power of interference on an arbitrary basis.”²⁹ De

²⁶ Ian Carter, "Positive and Negative Liberty," in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (lente 2012 Editie), ed. Edward N. Zalta, <http://plato.stanford.edu/archives/spr2012/entries/liberty-positive-negative/> (geraadpleegd 11 mei 2014).

²⁷ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 17.

²⁸ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 22.

²⁹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 52.

dominante partij kan dan ingrijpen op basis van meningen of baten die niet gedeeld (hoeven te) worden door degene die gedomineerd wordt. De dominante partij kan dus straffeloos ingrijpen bij de ander wanneer hij/zij wil, zonder dat hij/zij goedkeuring of toestemming nodig heeft.

Volgens Pettit is in een dergelijke relatie de één dus dominant over de ander wanneer: (1) hij/zij het bewuste vermogen heeft in te grijpen in het leven van de ander en (2) dit kan doen op willekeurige basis, (3) bij bepaalde keuzes welke degene die gedomineerd wordt zelf ook had kunnen maken.³⁰

Wat betreft ingrijpen (interference), is dit in een relatie van dominantie altijd iets dat het leven van de ander (expres) slechter maakt. De manieren van ingrijpen die Pettit noemt zijn, iemand: fysiek beperken (handboeien/opsluiting), verlangens/wil forceren (straf/dreiging) en manipuleren (propaganda/misleiding).

Wanneer Pettit zegt dat er enkel sprake is van ingrijpen wanneer het de situatie van de gedomineerde verslechterd, betreft dit in de meeste situaties niet zozeer directe of fysieke schade aan de gedomineerde, maar een verslechtering van zijn/haar keuze-situatie. Door bijvoorbeeld iemand op te sluiten of verkeerd te informeren, zorg je er in beide gevallen voor dat de keuzevrijheid en keuze-effectiviteit van de ander aangetast wordt. Je maakt het moeilijker/onmogelijk voor de ander zijn/haar doelen te verwezenlijken.

Een ingreep is willekeurig wanneer deze geheel afhankelijk is van de keuze/vonnis van de dominante partij, waarbij deze partij geheel vrij was om wel of niet deze keuze te maken. De keuze is dan dus gebaseerd op de voorkeuren van de dominante, zonder dat hij/zij hierbij rekening hoeft te houden met de baten of overtuigingen van degene die hij/zij overheerst. De dominante kan hier wel rekening mee houden en zich gedragen als een heerser die enkel het beste voorheeft met zijn/haar onderdanen, maar dit verandert er niets aan dat hij/zij op willekeurige basis ingrijpt als hij/zij iets doet voor de onderdanen en dit tegen de keuzes/wil van deze onderdanen ingaat. Wanneer echter een overheid handelt ten baten van het volk, aan de hand van hun waardes en overtuigingen, dan is er geen sprake van willekeurig ingrijpen, zelfs wanneer de overheid op basis van deze zaken belastingen eist of iemand straft.³¹ Het is dan niet willekeurig, omdat de overheid handelt vanuit een systeem gebaseerd op de overtuigingen en waardes van het volk, in plaats vanuit wat het enkel zelf waardeert en gelooft.

3.2 Interventie zonder dominantie als ideale bestuursvorm

Het verschil tussen positieve vrijheid en republikeinse vrijheid is vrij duidelijk. Dit geldt minder voor het verschil tussen negatieve vrijheid en republikeinse vrijheid. Dit verschil kunnen we vinden in het gegeven dat het zowel mogelijk is om dominantie te hebben zonder interventie, als interventie zonder dominantie. Dit kan duidelijk gemaakt worden met een bekend voorbeeld uit het

³⁰ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 52.

³¹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 55.

republicanisme.³² Stel, er is een groep slaven met een aardige meester. De meester heeft de macht om alles wat hij maar wil met de slaven te doen. Als hij wil kan hij ze bijvoorbeeld laten mishandelen, zelfs al is dit enkel voor zijn vermaak. Echter, deze meester is niet in dergelijke dingen geïnteresseerd en laat zijn slaven vrij om te doen wat zij willen. Als de slaven door de meester met rust worden gelaten zijn zij vrij volgens het idee van negatieve vrijheid. Zij worden gedomineerd, maar zonder interventie. De meeste mensen zouden dit echter geen vrijheid noemen. Het lijkt intuïtief onmogelijk om tegelijkertijd vrij en ook een slaaf te zijn, waarvan de meester alles met hem/haar kan doen wat hij/zij wilt wanneer hij/zij dat wilt, zelfs al kiest hij/zij van deze macht geen gebruik te maken.

Maar net zoals er dominantie kan zijn zonder interventie, kan er dus ook interventie zijn zonder dominantie. Pettit zegt hierover dat we hiervoor een persoon/institutie kunnen bedenken die zich met onze keuzes mag bemoeien en mag ingrijpen, zolang het dat doet in ons eigen belang, op basis van overtuigingen die wijzelf ook hebben. De persoon/institutie kan enkel ingrijpen wanneer aan die twee eisen wordt voldaan. Hij/zij kan niet op andere momenten of manieren ingrijpen en als hij/zij dit wel zou proberen wordt hij/zij gestraft. In een dergelijk geval is er volgens Pettit wel sprake van interventie, maar niet van dominantie. Degene die ingrijpt kan dit namelijk niet willekeurig doen wanneer hij/zij wilt. Het betreft dus geen relatie tussen meester en slaaf, maar meer tussen een persoon en zijn vertegenwoordiger.

Het is dan ook een dergelijke samenleving waarvoor Pettit argumenteert. De ideale samenleving is volgens Pettit degene waar zo min mogelijk dominantie voorkomt. Zoals hij zegt: “we should recognize non-domination as a value with a distinctive claim to the role of yardstick for our institutions.”³³ Hierbij is een overheid die kan ingrijpen om dominantie te bestrijden noodzakelijk. Hierom argumenteert Pettit voor het instellen van een constitutionele autoriteit (zoals een democratisch gekozen vertegenwoordiger) die ervoor moet zorgen dat men niet de macht heeft om willekeurig bij elkaar in te grijpen.³⁴ Hij/zij kan dan ingrijpen door te straffen of bepaalde macht weg te nemen, wanneer iemand domineert, maar domineert zelf niet, aangezien hij/zij handelt vanuit een systeem van wetten dat gefundeerd is op de waarden en overtuigingen van het volk.

Pettit stelt voor dat dergelijke autoriteiten bepaalde voorwaarden (zoals wettelijke restricties) invoeren die ervoor zorgen dat men aan bepaalde zaken moet voldoen voordat men politieke macht mag toepassen.³⁵ Wanneer dit echter niet genoeg is en iemand op een ontoelaatbare manier bij anderen ingrijpt, moet men gestraft worden volgens vooraf opgestelde regels. Deze voorwaarden zullen het moeilijker en onaantrekkelijk maken voor mensen met macht (ook de overheid) om

³² Frank Lovett, "Republicanism," in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (zomer 2014 Editie), ed. Edward N. Zalta, <http://plato.stanford.edu/archives/sum2014/entries/republicanism/> (geraadpleegd 11 mei 2014), 1.2.

³³ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 80.

³⁴ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 67.

³⁵ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 58.

willekeurig in te grijpen.

3.3 Waarom Pettit kiest voor een democratie met verkiezingen

Wetten zijn dus noodzakelijk in een republikeinse samenleving en beperken de burgers bij het maken van bepaalde keuzes, maar ze mogen de burgers niet domineren. De burgers moeten zoveel mogelijk zichzelf regeren, wat volgens Pettit het beste kan in een democratie: “what makes them self-ruling or democratic is the fact that they are not exposed willy-nilly to that pattern of decision-making: they are able to contest decisions at will and, if the contestation establishes a mismatch with their relevant interests or opinions, able to force an amendment.”³⁶ De burger hoeft zich niet constant bezig te houden met hoe hij/zij bestuurd wordt vanuit de overheid. Waar het om gaat is dat ze in de positie verkeren zich te verdedigen tegen willekeurig ingrijpen en degene die hen zouden proberen te domineren hiervoor verantwoordelijk kunnen houden. Het systeem van wetten waaronder de burgers leven hoeft dus niet door het volk ontworpen te worden, maar het moet wel door het volk goedgekeurd kunnen worden aan de hand van de waarde van non-dominantie. Dus het moet herkenbaar zijn als in het algemeen belang.

Zoals gezegd moet een republikeinse overheid ernaar streven enkel invloed op de burgers uit te oefenen voor zover dit overeenkomt met de waardes en overtuigingen van deze burgers. Echter, bij het opstellen van wetten die iedereen moet gehoorzamen kan er niet gekeken worden naar elk apart individu. Waar men dan op moet letten is het algemeen belang. Hierover zegt Pettit: “where the members of a population have common interests, it must be that they will all benefit from jointly seeking to cooperate with one another in the ordering of their relations: this rather than not cooperating at all or rather than cooperating in sub-populations. Their common interests, then, will be those goods such that the considerations allowable in the course of such a cooperative enterprise – considerations, of necessity, that take everyone's welfare into account – argue for providing them collectively.”³⁷

Dus net zoals bij Rawls gaat het hier om mensen die samenwerken en wetten accepteren, omdat dit in ieders belang is om te doen. En wat uiteraard in ieders belang is, is dat men niet gedomineerd wordt en kan leven in een veilige/vredige omgeving.

Pettit ziet het als een vereiste voor een republiek dat de overheid gedwongen is: “to track all and only the common, recognizable interests of the citizenry.”³⁸ Wat inhoudt dat de overheid niet alleen moet handelen aan de hand van wat zij beschouwen als het algemeen belang, maar dat dit ook door de bevolking zelf herkend moet worden als wat het algemeen belang is. Pettit benadrukt dat de overheid niet toegestaan mag worden om ooit iets anders te doen dan het bekrachtigen van dit

³⁶ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 186.

³⁷ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 287.

³⁸ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 290.

'herkenbare' algemeen belang. Dus: “it outlaws the perfectionist state that espouses some alleged good, without regard to citizen interests. It outlaws the paternalistic state that fails to take account of people's perceptions of their interests. And ... it outlaws the state that takes account of the recognizable interests of some individual or group rather than the citizens as a whole.”³⁹

Bij het nastreven van dit algemeen belang zijn er volgens Pettit twee gevaren waar de politieke instituties op moeten letten: “failing to identify and empower certain common, recognizable interests. And ... allowing factors other than common recognizable interests to be authorized as influences on government.”⁴⁰

Volgens Pettit is de voor de hand liggende oplossing voor het eerste gevaar, om zoveel mogelijk de burgers in staat te stellen om voorstellen te doen die gaan over het herkenbare algemene belang. “And here the salient sort of institution to introduce is that of election in which any citizen is free to stand and every citizen has the same voting power.”⁴¹ De competitie tussen de politieke kandidaten zal er volgens Pettit voor zorgen dat alle mogelijke issues die van doen kunnen hebben met het algemeen belang naar voren worden gebracht, wanneer de politieke kandidaten proberen om de meerderheid aan hun kant te krijgen. Dit zal waarschijnlijk zo zijn, zolang de politieke campagnes zo gesubsidieerd en geregeld worden dat alle partijen de kans krijgen hun standpunten te communiceren naar de burgers. Pettit deelt dus de mening van Rawls, dat de verkiezingen beheert moeten worden door de overheid die ervoor moet zorgen dat alles eerlijk verloopt.

3.4 Het stemproces bij Pettit

Tot zoverre de introductie betreffende Pettits waarde van non-dominantie en zijn beschrijving van de basisaspecten van zijn republiek. Laten we nu kijken naar wat hij te zeggen heeft over het stemproces.

Wat verkiezingen betreft wil Pettit, in tegenstelling tot Rawls namelijk een paar ingrijpende veranderingen doorvoeren. Bij Rawls zal er enkel wat meer inmenging van de overheid zijn, bij bijvoorbeeld het voeren van campagnes (subsidies) of hoe politieke handelingen gecommuniceerd (public reason) worden. Pettit wil echter dat het stemproces een soort van open debat wordt, waarbij een belangrijke verandering die moet worden ingevoerd is, dat men voortaan openlijk moet stemmen. In het paper *Unveiling the vote* argumenteert Pettit samen met Geoffry Brennan, dat stemmen niet in het geheim moet plaatsvinden, zoals tegenwoordig gebeurt bij verkiezingen, maar juist openlijk, zodat men elkaars keuze om op een bepaalde kandidaat/partij te stemmen kan bekritisieren.⁴² Op die manier moet men zijn/haar stem verdedigen en heeft men een reden zo te

³⁹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 291.

⁴⁰ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 293.

⁴¹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 293.

⁴² Geoffry Brennan en Philip Pettit, “Unveiling the Vote,” in *British Journal of Political Science Vol. 20, No. 3* (1990), 311-333.

stemmen dat hij/zij aan anderen kan uitleggen wat de redenen voor zijn/haar keuze zijn. Hierbij zullen egoïstische of ondoordachte redenen niet voldoen en heeft men dus een aanleiding om voordat hij/zij haar stem uitbrengt beter na te denken over waar hij/zij op stemt en rekening te houden met de belangen van anderen (algemeen belang).

Volgens de auteurs is het, het beste voor iedereen als men stemt met oog op het algemeen belang en in dat geval zou het, het beste zijn om van het stemproces een publiekelijk proces te maken. Want dan gaat het niet om iets dat per individu verschilt, maar iets dat we allemaal delen. Als we dan openlijk zouden discussiëren over waarop we moeten stemmen, zal beter naar voren komen wat dit algemeen belang is. Wanneer iemand aangeeft waarop hij/zij wil gaan stemmen en waarom, zullen andere mensen misschien in staat zijn deze persoon te vertellen dat hij/zij een fout heeft gemaakt in zijn/haar redeneringen en zo voorkomen dat de persoon een stem uitbrengt die niet in het algemeen belang zou zijn. Zoals Pettit en Brennan zeggen: “we not only reduce the chance of mistaken perceptions; we also present voters with a challenge that ennobles them individually, engages them discursively with one another and generates a process of mutual education.”⁴³

Wat we hier uit kunnen opmaken, is dat deze manier van stemmen dus een belangrijk voordeel heeft, aangezien het de vorm aanneemt van een groot debat waaraan iedereen iets kan toevoegen. Zelfs de mensen die weinig verstand hebben van wat in het algemeen belang is kunnen dan hun ideeën met de anderen delen en op die manier alsnog bijdragen aan het vormen van ideeën/oplossingen. De andere mensen kunnen hun dan tegelijkertijd respons geven en zo op die manier de mensen met minder kennis onderwijzen.

Volgens Pettit en Brennan zal dit publiekelijk maken van het stemproces ervoor zorgen dat mensen meer in een *discursively defensible manner* zullen stemmen.⁴⁴ Dit houdt in dat je zou kunnen verdedigen tegenover andere mensen, dat wanneer zij in dezelfde positie zouden verkeren als jijzelf, zij op dezelfde manier zouden moeten stemmen als jij. Je presenteert jouw keuze dus als de juiste handeling voor iedereen die zich in jouw situatie bevindt. Wanneer je dit doet zul je in de meeste gevallen moeten aantonen dat jouw keuze gefundeerd is op zaken die niet enkel voor jezelf relevant/belangrijk zijn, maar ook voor anderen. Wanneer men dit niet zou doen en enkel zou stemmen uit eigenbelang zou dit voor de meeste mensen, volgens de auteurs, schadelijk zijn voor hun sociale positie. Het rekening houden met anderen bij zaken waarbij iedereen belang heeft, is namelijk een belangrijke publieke norm. Degene die zich hier niet aan houden zouden afkeuring ervaren vanuit hun sociale omgeving. Ze zouden gezien worden als zelfzuchtig en men zou hun input niet meer serieus nemen, aangezien men weet dat deze toch enkel egoïstisch gefundeerd is.

Hier zien we dus al meteen een rol voor de empathische vermogens van de burger, aangezien Pettit dus hoopt dat, wanneer er openlijk gestemd wordt mensen zich zullen schamen of beschaamd

⁴³ Geoffry Brennan en Philip Pettit, “Unveiling the Vote,” 316.

⁴⁴ Geoffry Brennan en Philip Pettit, “Unveiling the Vote,” 324.

worden (afkeuring van anderen), wanneer zij op een partij stemmen zonder dat zij deze keuze kunnen verdedigen met goede argumenten die gebaseerd zijn op het algemeen belang. Hij hoopt dat mensen in bepaalde mate gevoelig zijn voor de meningen van anderen, zodat ze ook de waardes en overtuigingen van anderen in acht nemen, zelfs al zouden ze dit liever niet willen doen.

Dat het stemproces iets is dat openlijk gebeurt betekent trouwens niet dat het uitbrengen van je stem altijd door anderen zal worden waargenomen. Het betekent, dat niemand er zeker van zal zijn dat zijn/haar stem onzichtbaar zal zijn voor zijn/haar omgeving.⁴⁵ Dit zou bijvoorbeeld al gedaan kunnen worden door het stemmen te laten plaatsvinden op een plek waar iedereen kan meekijken of dat je, je stem mondeling zou moeten overbrengen zodat alle andere stemmers het ook kunnen horen.

3.5 Waarom Pettits stemproces niet universeel toepasbaar is

Laat duidelijk zijn dat wanneer hier gesproken wordt van een publiekelijk debat, dat hiermee niet bedoeld wordt dat dit een groot evenement is waarbij alle burgers bij elkaar komen en politieke zaken gaan bespreken. Eigenlijk lijkt Pettit het niets eens zo belangrijk te vinden dat de stemmers daadwerkelijk met elkaar discussiëren over waarop ze gaan stemmen. Wat Pettit vooral lijkt te willen bereiken is dat men bereid en in staat is zijn/haar keuzes te verdedigen met argumenten die geformuleerd zijn aan de hand van wat hij/zij gelooft dat in het algemeen belang is. Dit kan dus ook enkel een soort van gedachte-experiment zijn, waarbij men zijn eigen standpunten toetst aan mogelijke tegenargumenten. De reden dat Pettit erop aandringt dat het stemproces openlijk gebeurt, is omdat hij hoopt dat dit ervoor zorgt dat mensen zich ervan bewust zullen zijn, dat iemand hen misschien zal vragen hun keuze te verantwoorden en dat ze zichzelf hierop moeten voorbereiden.

Men zou misschien denken dat Pettit wat naïef is met zijn voorstel om het stemmen openlijk te maken. Hij houdt echter wel rekening met de gevaren die dit met zich meebrengt (omkoping, chantage en intimidatie), maar volgens hem hebben de meeste samenlevingen al duidelijke normen die ervoor zorgen dat als het volk er achter zou komen dat een partij/kandidaat stemmen probeerde te werven door middel van omkoping, chantage of intimidatie, de partij/kandidaat juist minder stemmen krijgt in plaats van meer.⁴⁶ Dit omdat men dergelijke praktijken zou afkeuren. En wat betreft chantage/intimidatie vanuit andere groepen dan de overheid, is dit enkel een risico als de overheid de burgers niet beschermt tegen dominantie. Als er een systeem van wetten bestaat die hen beschermt tegen willekeurig ingrijpen van anderen, hoeft men niet bevreesd te zijn openlijk te stemmen.

Pettit geeft echter toe dat er sommige samenlevingen zijn waar de normen verschillen of dat de

⁴⁵ Geoffry Brennan en Philip Pettit, "Unveiling the Vote," 327.

⁴⁶ Geoffry Brennan en Philip Pettit, "Unveiling the Vote," 329.

overheid de burgers niet kan beschermen tegen chantage/intimidatie.⁴⁷ In dergelijke gevallen zou men dus beter niet openlijk moeten stemmen. Dit betekent dat wat Pettit eigenlijk zegt is, dat openlijk stemmen enkel een voorstel is voor het verbeteren van samenlevingen die al vrij ver gekomen zijn in het ontwikkelen van een gemeenschap die een rechtvaardig systeem van wetten naleeft.

Hierdoor is Pettit dus tegelijkertijd meer en minder ondernemend dan Rawls. Aan de ene kant stelt hij belangrijke veranderingen voor, terwijl Rawls niet teveel af wil wijken van de huidige publiekelijke politieke cultuur, maar aan de andere kant gaat hij uit van een samenleving die al vrij ver gevorderd is, terwijl Rawls verkiezingen juist beschrijft als nodig voor elke samenleving om zichzelf te verbeteren. Hoe het stemproces eruit hoort te zien in samenlevingen die nog niet klaar zijn voor het openlijk stemmen, wordt door Pettit dan ook niet verduidelijkt, waardoor zijn model van stemmen minder universeel toepasselijk is, dan die van Rawls. Hierdoor kunnen we dus ook minder goed bepalen wat men volgens Pettit precies moet weten/doen in minder ontwikkelde samenlevingen.

3.6 Het belang van gelijke representatie vanuit de overheid

Pettit kiest dus voor een democratie met open verkiezingen, omdat dit volgens hem het beste model is om ervoor te zorgen dat het systeem van wetten overeenkomt met de waardes/overtuigingen van de burgers. Ook begrijpen we nu beter wat hij bedoelt wanneer een dergelijk model nodig is voor het algemeen belang. Wat echter nog niet duidelijk is, is waarom dit betekent dat de burgers moeten stemmen met het oog op het algemene belang in plaats van in hun eigen belang.

Dat men dit moet doen, is omdat verkiezingen een gevaar met zich meedragen. Aangezien de uitkomst van de verkiezingen bepaald wordt door de meerderheid ontstaat er het risico dat de waardes en overtuigingen van minderheden nagenoeg genegeerd worden.⁴⁸ Één van de factoren die ervoor moeten zorgen dat minderheden niet op een dergelijke manier gedomineerd worden is om bepaalde basiswetten te hebben, gebaseerd op de waardes van non-dominantie. Een andere belangrijke factor is echter de mogelijkheid om effectief kritiek te kunnen uiten op zowel beleidsvorming als bestaande problemen in de politiek.

Volgens Pettit moeten publieke beleidsvormen door iedereen te bekritisieren zijn, waarbij de kritiek serieus genomen en beoordeeld wordt door de beleidsmakers. Hiervoor moet er volgens hem bij alle politieke activiteiten een potentiële basis voor tegenspraak bestaan. Die basis voor tegenspraak kan het beste de vorm aannemen van een debat, waarin men met elkaar overlegt wat belangrijk/waardevol is en welke methode het best geschikt is om dit na te streven.⁴⁹ Waarbij, om er

⁴⁷ Geoffrey Brennan en Philip Pettit, "Unveiling the Vote," 331.

⁴⁸ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 293.

⁴⁹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 187.

voor te zorgen dat beleidsvorming betwistbaar is en gefundeerd in een publiekelijk debat, er bij elke vorm van beleidsvorming procedures moeten zijn die de redenen/argumenten weergeven betreffende waarom deze keuzes gemaakt worden.

Politieke/publiekelijke informatie moet dus openlijk gedeeld worden, zodat de burgers een basis hebben voor het vormen van kritiek. Een dergelijke basis voor kritiek heeft echter weinig nut wanneer men deze niet kan uiten. Elke partij moet namelijk de mogelijkheid hebben een beleid aan te vechten op een manier die daadwerkelijk invloed zou kunnen uitoefenen op de beleidsvorming. Wat hiervoor volgens Pettit nodig is, is dat elke partij die bij het beleid betrokken is representanten heeft die op een geloofwaardige manier de belangen van hun partij kunnen verdedigen en de wetgevers kunnen dwingen deze belangen in ogenschouw te nemen bij het maken van beslissingen. Hierover zegt hij: “in order to speak with credibility, such voices will have to come from the sector represented ... ideally the group will achieve representation ... via the presence of some of its own members.”⁵⁰

Zoals Pettit zegt, wanneer het gaat om de wetgevende sector van de overheid, lijken verkiezingen waarbij men stemt op mensen die hun moeten vertegenwoordigen de meest voor de hand liggende methode om dergelijke vertegenwoordigers te kiezen. Echter de vorm die deze verkiezingen moeten aannemen hangt volgens hem af van de situatie. Als er bijvoorbeeld alleen maar blanke mannelijke representanten zijn, zou het misschien een goed idee zijn om te verplichten dat een bepaald percentage van de representerende functies vervuld worden door vrouwen en/of mensen met een andere huidskleur, zodat ook deze mensen vertegenwoordigd worden.

Wat betreft de administratieve en juridische sectors van de overheid, kunnen en moeten verkiezingen volgens Pettit echter slechts een kleine rol spelen.⁵¹ Deze sectoren worden hoofdzakelijk beheert door wetten en vereisen bepaalde competenties en professionaliteit die niet goed bepaald kunnen worden door middel van publiekelijke verkiezingen. Zoals bij de wetgevende sector, moet er hier echter wel voor gezorgd worden dat alle prominente partijen uit de samenleving op een bepaalde manier gerepresenteerd worden. Een jury in de rechtszaal moet bijvoorbeeld tenminste een paar mensen bevatten waartoe de beklaagde zich kan verhouden, zodat hij/zij weet dat de jury niet simpelweg opgebouwd is uit personen die tegen haar/hem gekeerd zijn.

Men zou zich kunnen afvragen hoe eerlijk deze manier van representeren is, aangezien het tot situaties kan leiden waarbij sommige burgers uitgesloten worden van bepaalde functies, omdat er al teveel vertegenwoordigers zijn vanuit hun groep. Ook kan men zich afvragen hoe belangrijk een dergelijke representatie moet zijn voor de stemmers. Moeten zij voor het algemeen belang stemmen op de partij die een betere diversiteit van kandidaten heeft of moeten zij stemmen op de partij die volgens hen de beste plannen heeft om non-dominantie te bevorderen?

⁵⁰ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 191.

⁵¹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 192.

Als zij voor de tweede optie kiezen lijken zij minder waarde te hechten aan de kwaliteit van het publiekelijke debat, maar meer aan hun eigen oordeel of oordeel van hun groep. Echter, het kan ook zo zijn, dat sommige groepen gewoonweg beter zullen zijn in het bepalen van wat in het algemeen belang is.

In tegenstelling tot Rawls is een systeem van wetten dat door iedereen redelijkerwijs geaccepteerd kan worden, geen vereiste voor rechtvaardigheid, maar enkel een middel om non-dominantie te vergroten. Bij Pettit zou het dus toelaatbaar zijn om op een partij te stemmen wiens samenstelling geen goede afspiegeling is van het volk. Dit zolang men kan argumenteren dat de schade van deze slechte representatie opweegt tegen de het voordeel dat een dergelijke partij zou kunnen opleveren.

3.7 Waarom men moet stemmen in het algemene belang

Zoals gezegd zou het volgens Pettit het beste zijn wanneer iedereen stemt volgens het algemeen belang. Volgens hem ligt de rede hiervoor in het genoemde essentiële belang dat de burgers hebben om de mogelijkheid te hebben beslissingen van de overheid effectief te bekritisieren.

Als overheidsbeslissingen enkel gebaseerd zouden zijn op onverdedigde persoonlijke voorkeuren van de burgers: “such a group may reach theoretical and practical conclusions that are completely out of kilter with the majority disposition of its members in relation to related propositions. There will be little or no point in interrogating the group for its view, under majority rule, of the different premises that might be thought to be relevant, for example, and might be acknowledged as relevant by members of the group. For it will be a permanent possibility that the conclusion it reaches is not the conclusion that those majority views would deliberatively support.”⁵² Het probleem met stemmen enkel vanuit je persoonlijke voorkeur is dat dit niet geformuleerd hoeft te zijn op een manier die iedereen kan begrijpen. Men kan een voorkeur voor iets hebben zonder daar zelf de reden voor te weten en ook bij beredeneerd eigenbelang heeft men geen motivatie dit te verdedigen op een manier die voor iedereen acceptabel en begrijpelijk zou zijn.

Als overheidsbeslissingen hierop gebaseerd zouden zijn, dan zouden deze beslissingen niet voor iedereen geheel begrijpbaar zijn, waardoor hun inhoud ook niet te betwisten zou zijn. In dat geval kunnen de burgers zichzelf niet verzekeren dat ze bestuurd worden aan de hand van waarden en overtuigingen die ze zelf ook hebben en weten ze dus niet zeker of er wel of niet sprake is van dominantie.

Hoewel Pettit dus duidelijk maakt dat het belangrijk is dat men stemt in het algemeen belang, geeft hij in zijn theorie weinig sturing wanneer men moet bepalen welke stem in het algemeen belang is. Rawls geeft ons het beeld van een ideale wetgever om na te streven, maar Pettit laat het bepalen van wat in het algemeen belang is, geheel over aan zijn publieke debat. Er bestaat echter geen enkele

⁵² Philip Pettit, “Deliberative Democracy and the Discursive Dilemma,” in *Philosophical Issues Vol.11 Nr.1* (2001), 268-299.

garantie dat men in dit debat tot de juiste conclusies zal komen. De mogelijkheid voor de verkiezingen om te 'falen' die Rawls als onschadelijk acht in zijn theorie, is dus ook bij Pettit aanwezig. Pettit maakt echter duidelijk dat hij er wel naar streeft dat alle verkiezingen de best mogelijke uitkomst krijgen.

Als bij hem de uitkomst van de verkiezingen niet de best mogelijke is voor het algemeen belang, terwijl de stemmers wel probeerde om in het algemeen belang te stemmen, dan betekent dit dat het volk niet weet wat in het algemeen belang is. Als het volk dit niet weet, zelfs na het volgen van een publiekelijk debat, kunnen zij ook niet herkennen dat er iets mis is en begrijpen dat men de volgende keer anders moet stemmen. Dan zou er dus een heropvoeding nodig zijn van het volk, om te verzekeren dat zij beter kunnen bepalen wat in het algemeen belang is. Dan is er echter wel iemand nodig die weet wat in het algemeen belang is en tegelijkertijd anderen van zijn gelijk kan overtuigen. Beiden zijn moeilijk te behalen en dit geldt nog meer voor allebei tegelijk.

3.8 Pettits republikeinse politieke taal (in plaats van public reason)

Het is van belang dat de burgers effectief kritiek kunnen uiten op de overheid, zodat ze kunnen verzekeren dat hun waardes/overtuigingen deel uitmaken van het politieke proces en ze niet gedomineerd worden. En hiervoor is het weer belangrijk dat men stemt in het algemene belang, zodat er een potentiële basis voor tegenspraak bestaat.

Wat hiervoor dus ook belangrijk is, is dat de burgers dezelfde politieke taal spreken, wanneer het gaat over dergelijke politieke kwesties. Volgens Pettit voldoet in het ideale geval een dergelijk politieke taal aan twee dingen: “it employs only conceptual distinctions and inferential patterns that no one in the community has serious reason to reject.”⁵³ Wat inhoudt dat de taal overeenkomt met algemeen geaccepteerde paradigma's en feiten. En: “the ideal language offers a medium which enables those in every quarter of the society to give a satisfying articulation of their particular grievances and goals.” Net zoals public reason kan deze politieke taal dus door iedereen begrepen, gebruikt en geaccepteerd worden. Het is dus deze taal die de burgers moeten hanteren wanneer ze deelnemen aan het publiekelijk politieke debat en politieke beslissingen bekritisieren.

Pettits republikeinse politieke taal en Rawls' public reason lijken dus veel op elkaar. Bij beiden hoeft men geen opleiding te volgen om deze te leren. Men hoeft enkel op de hoogte te zijn van wat algemeen bekend is en zich op bepaalde momenten af te vragen of hun argumentatie, woordkeuze, enz. door iedereen begrepen en geaccepteerd zou kunnen worden. Echter, wat het betekent om vrij, rechtvaardig, enz. te zijn is in beide talen verschillend. Pettits taal ziet vrijheid als non-dominantie als het hoogste goed voor de politiek om na te streven, terwijl Rawls rechtvaardigheid als het hoogste goed ziet en een eerlijke verdeling van vrijheid (waarbij hij zowel positieve als negatieve

⁵³ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 131.

door elkaar lijkt te gebruiken) als slechts een onderdeel hiervan. Hierbij streeft Rawls niet naar het almaar vergroten van een bepaald goed, maar naar het bereiken van een samenleving die voldoet aan alle eisen van rechtvaardigheid, door middel van rechtvaardige processen.

De verschillen tussen de theorieën van Pettit en Rawls gaan echter verder dan enkel hun definities van vrijheid/algemeen belang. Zo benadrukt Pettit dat hoewel de republikeinse traditie vaak gekoppeld wordt met positieve vrijheid (omdat er vaak de nadruk gelegd wordt op democratische participatie) zijn republicanisme negatief gefundeerd is. Hij verdedigt wat David Held zou beschrijven als *protective republicanism*.⁵⁴ Dit houdt in dat politieke participatie een noodzakelijke vereiste is voor vrijheid, omdat als de burgers zichzelf niet besturen, zij gedomineerd worden door anderen. Dit in tegenstelling tot het *developmental republicanism* die, volgens Held, beweert dat politieke participatie nodig is voor de burgers, om zich te kunnen ontwikkelen als gelijken in een proces van zelf-determinatie voor het algemeen belang. Pettit benadrukt dat de republikeinse traditie waar hij zelf op verder bouwt: “take liberty to be defined by a status in which the evils associated with interference are avoided rather than by access to the instruments of democratic control.”⁵⁵

Held maakte eenzelfde soort onderscheid voor het liberalisme, waarbij we zien dat wanneer we Rawls zouden moeten indelen onder *protective liberalism* of *developmental liberalism* hij het meest lijkt te passen bij de laatste.⁵⁶ Volgens *protective liberalism* moet een samenleving zo gemaakt worden dat de burgers beschermd zijn tegen interventie van heersers en andere burgers, zodat de beleidsvormen samenvallen met de belangen van alle burgers. Dit past uiteraard wel duidelijk bij Rawls eisen voor een rechtvaardige samenleving, maar het is te beperkt. Volgens Rawls moeten de burgers niet enkel zoveel mogelijk met rust gelaten worden, maar hebben zij zelf ook plichten als burgers. Op bepaalde momenten moeten zij rekening houden met public reason en het algemeen belang. *Developmental liberalism* lijkt dus meer passend aangezien die positie beweert dat participatie in de politiek nodig is, niet enkel voor het beschermen van de baten van de burgers, maar ook voor het creëren van ontwikkelde, geïnformeerde burgers die zich verbonden voelen met hun samenleving.⁵⁷ We zien dus dat Rawls en Pettit niet enkel verschillen wanneer het aankomt op het onderscheid tussen liberalisme en republicanisme, maar ook wanneer het gaat om een beschermende houding (Pettit) of een positie die zich richt op het ontwikkelen van de capaciteiten van de burgers (Rawls).

3.9 Verschillen tussen Pettits republiek en liberale samenlevingen

De hierboven genoemde verschillen zullen ook invloed hebben op hoe de samenleving eruit zal

⁵⁴ David Held, *Models of Democracy*, 2e dr. (Cambridge: Polity Press, 1996), 55.

⁵⁵ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 30.

⁵⁶ David Held, *Models of Democracy*, 75.

⁵⁷ David Held, *Models of Democracy*, 116.

komen te zien. Hoewel het volgens Pettit onmogelijk is om zomaar te zeggen welke beleidsvormen door een republikeinse overheid ondersteund zouden moeten worden, zullen er bepaalde belangrijke verschillen zijn, tussen zijn republikeinse samenleving en een liberale samenleving.⁵⁸

Zo zullen de burgers minder sceptisch zijn betreffende mogelijke (niet willekeurige) interventie van de overheid en zal men radicaler zijn, wanneer het gaat om het bestrijden van bepaalde sociale onrechtvaardigheden, zoals racisme of armoede. Dit omdat volgens het republicanisme overheidsingrepen niet altijd vrijheidsbeperkend zullen zijn en elke vorm van dominantie gezien wordt als een serieuze beperking van de vrijheid waar iedereen recht op heeft.

Ook zullen er volgens Pettit bepaalde voordelen zijn voor het hanteren van republikeinse vrijheid in plaats van liberale negatieve vrijheid.⁵⁹ Zonder de mogelijkheid voor mogelijke willekeurige interventie zullen mensen vrijer zijn om (toekomst)plannen te maken, is men niet gedwongen om de machtigere/dominante beter te behandelen/kennen en zal men niet hoeven te leven met de angst voor willekeurige interventie en zich hierdoor vrijer en als een meer gewaardeerd lid van de samenleving voelen.

Wat betreft het liberalisme van Rawls zijn er veel vormen van dominantie die Rawls net zomin zou accepteren als Pettit. Echter Rawls gaat minder ver dan Pettit en laat mensen vrij om zich te laten domineren zolang ze dit zelf toestaan. Rawls staat vanuit zijn tolerante puristische opvattingen bijvoorbeeld toe dat vrouwen er zelf voor kiezen een onderdanige positie in te nemen tegenover hun echtgenoot (zoals financiële afhankelijkheid). Zolang men maar dezelfde rechten en kansen heeft als alle andere burgers in de samenleving, mag men zelf grotendeels bepalen of hij/zij daarvan gebruik wilt maken. Pettit probeert echter dominantie zoveel mogelijk te bestrijden en zal dus zelfs degene die (geloven dat ze) gedomineerd willen worden, proberen te laten leven in een staat van non-dominantie. Dit komt misschien wat bemoeizuchtig en zelfs dominerend over, maar Pettits theorie is teleologisch.⁶⁰ Mensen domineren door ze niet toe te staan om voor een levenswijze te kiezen waardoor ze constant gedomineerd zullen worden, zal uiteindelijk voor minder dominantie zorgen, dan wanneer dit wel zou worden toegestaan. Hoewel Rawls de burgers dus niet wil opleggen hoe zij hun privéleven moeten inrichten, aangezien niemand volgens hem in de positie verkeerd om voor anderen te bepalen wat de juiste manier van leven is, heeft Pettit hier minder problemen mee, zolang het ten goede komt aan non-dominantie.

We kunnen dus zien dat de politieke taal een belangrijke rol speelt bij het stemmen. De stemmers moeten de juiste taal machtig zijn, omdat ze moeten stemmen in het algemeen belang en wat dit is hangt af van wat gewaardeerd wordt. Een liberale stemmer zou in Pettits republiek teveel dominantie toestaan en een republikeinse stemmer zou in Rawls' democratie gelijke kansen en privé

⁵⁸ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 147.

⁵⁹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 89.

⁶⁰ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 102.

relaties niet genoeg waarderen, omdat hij/zij deze minder belangrijk acht dan non-dominantie.

Dat men de juiste taal moet hanteren, betekent echter niet dat men zoals vanuit een woordenboek de precieze definities moet kennen van de belangrijkste termen. De gemiddelde burger, zal zich niet bezig houden met vragen zoals: wat betekent het waarlijk om vrij, rechtvaardig of tolerant te zijn? Waar het om gaat is, dat men dergelijke termen op de juiste manier hanteert. Een republikeins burger weet dat er iets mis is met de situatie, waarin een vrouw economisch geheel afhankelijk is van haar man, ook al benoemt hij/zij dit probleem niet als dominantie. Op eenzelfde manier ziet een liberale burger een probleem, wanneer de overheid een vrouw niet toelaat haar vrijheden/kansen te gebruiken om een dergelijke relatie vrijwillig aan te gaan, zelfs al is hij/zij zich niet bewust van de twee principes van rechtvaardigheid.

3.10 Drie interpretaties van Pettits epistemische plichten bij het stemmen

Over wat men moet weten/doen bij het stemmen is Pettit op sommige manieren vager, maar op andere manieren juist weer duidelijker, dan bij Rawls. Want hoewel Rawls' richtlijn van het stemmen als ideale wetgever openstaat voor interpretatie, geeft Pettit geen richtlijnen naast de suggestie dat men moet stemmen in het algemeen belang. Tegelijkertijd lijkt het bij Pettit wel duidelijker en rechtlijner wat in het algemeen belang is, namelijk het maximaliseren van non-dominantie. Terwijl men bij Rawls het algemeen belang moet zoeken bij zijn principes van rechtvaardigheid in relatie tot wat men waardeert als primary goods. Waarbij er ook conflicten kunnen ontstaan tussen deze principes, zoals tussen het behouden van gelijke rechten/kansen en het verbeteren van de levensomstandigheden van degene die het slechtste af zijn.

Bij Pettit kan men nog steeds op verschillende manieren interpreteren wat men moet weten/doen bij het stemmen om non-dominantie te maximaliseren. Zoals gezien lijkt Pettit amper eisen te stellen betreffende hoe geïnformeerd men moet zijn bij het stemmen, aangezien hij het stemproces ziet als een open debat met educatieve aspecten. Tegelijkertijd zullen degene die beter geïnformeerd zijn, minder snel gedomineerd kunnen worden en in een betere positie verkeren anderen te overtuigen van hun standpunten.

Net zoals bij Rawls hebben we dus een mogelijke interpretatie, waarbij er slechts weinig van de stemmers wordt geëist. Men hoeft hierbij enkel in staat te zijn mee te doen aan het publieke debat, waarvoor men de republikeinse politieke taal machtig moet zijn en men moet bereid zijn, zijn/haar stem te verdedigen en zijn/haar keuze te herzien als anderen hem/haar overtuigende argumenten leveren.

Net zoals bij Rawls voldoet deze interpretatie niet, aangezien bepaalde cruciale kennis voor het stemmen (partijstandpunten e.d.) hier geen onderdeel van uitmaken. Ook is deze interpretatie nog minder aantrekkelijk dan bij Rawls, aangezien men in het algemeen volgens Pettit over meerdere

zaken geïnformeerd moet zijn, om ongedomineerd te kunnen leven. Zo geeft hij een overzicht van wat men moet kunnen/weten in een moderne ontwikkelde samenleving, om goed te kunnen functioneren:

You have to be able to read and write, to do basic mathematics, to have access to information about matters like work opportunities, medical facilities, transport service, weather forecasts and to have the resources ... to make yourself available for contact by others... You need also to know how to ascertain and assert your legal rights in dealing with the police, with your children's school, or with your spouse; to know where you can bank your money and how you can use credit facilities; and to have the means of getting about in your local environment and of availing yourself of opportunities for work and leisure.⁶¹

De hedendaagse samenleving is complex en de standaarden van wat een goed leven inhoudt worden steeds hoger. De burgers moeten hierbij meegroeien om zich te kunnen verzekeren van een onafhankelijk en succesvol leven en dus zorgen dat ze de hiervoor genoemde benodigde vaardigheden en kennis bezitten.

Kennis is macht en aangezien het voor de burgers het belangrijkste is om niet gedomineerd te worden, is het voor hen van groot belang dat anderen niet te veel, meer geïnformeerd zijn dan henzelf. Dit geldt ook voor het stemproces, waarbij men beter zal kunnen argumenteren wanneer hij/zij beter geïnformeerd is over politieke zaken en ook beter zal kunnen bepalen welke stem in het algemeen belang zou zijn. Bij de tweede mogelijke interpretatie betreffende hoe geïnformeerd men moet zijn bij het stemmen, moet men er dus voor zorgen dat hij/zij niet minder geïnformeerd is over belangrijke politieke zaken dan anderen.

Deze interpretatie kan twee kanten opgaan. Men kan zichzelf zoveel mogelijk informeren, wat net zoals bij Rawls te veeleisend zou zijn wat betreft tijd/moeite en het feit dat sommige mensen simpelweg meer de capaciteiten hebben om te leren/onthouden dan anderen. Of de overheid moet ervoor zorgen dat alle stemmers op een gelijk niveau komen, door te voorkomen dat men bovengemiddeld geïnformeerd zou zijn. Dit is uiteraard ook niet wenselijk, aangezien een samenleving politieke experts nodig heeft en men beter in het algemeen belang kan stemmen wanneer men beter geïnformeerd is.

Een derde optie zou zijn, om de focus enkel en alleen op informatie te houden die relevant lijkt voor non-dominantie. Zoals Pettit zegt is het niet zozeer zijn doel om de burgers de samenleving te laten besturen, maar om ervoor te zorgen dat ze in een positie verkeren dat ze zich kunnen verdedigen tegen dominantie van de overheid, door bijvoorbeeld het uiten van kritiek.

In dat geval hoeft de stemmer zich dus enkel te richten op de bestaande problemen (dominantie). De stemmer hoeft zich dan niet bezig te houden met zaken die al in orde lijken te zijn of geen/weinig invloed zullen hebben op de status van non-dominantie. Wat er dan dus van de stemmers wordt

⁶¹ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 158.

verwacht, is dat zij bepalen welke problemen volgens hen op dat moment de hoogste relevantie hebben en welke partij de beste oplossingen lijkt te bieden.

Dit zal niet teveel eisen van de gemiddelde burger. De burger zal in staat moeten zijn de republikeinse politieke taal te hanteren en zich voordat hij/zij gaat stemmen informeren over de bestaande problemen en voorgestelde oplossingen via de door de overheid geleverde informatiebronnen. Men kan dit doen door de krant te lezen, het nieuws of debatten te bekijken, maar ook door bijvoorbeeld het invullen van een stemwijzer, welke meestal een handig beknopt overzicht geeft van de huidige politieke issues en wat de partijen daarover te zeggen hebben.

3.11 Waar men bij de partijen op moet letten

Deze laatste interpretatie (middenpositie) lijkt dus het meest werkzaam. Er blijft enkel een focus op wat echt belangrijk is (non-dominantie), waardoor er geen relevante informatie buiten beschouwing wordt gelaten en het vereist niet overmatig veel van de burgers, waardoor de meerderheid mee kan doen met het stemproces.

We beginnen hier al te zien waarom Pettits epistemische plichten bij het stemmen, minder problematisch zijn dan die van Rawls. Bij Rawls ligt de focus op zijn concept van rechtvaardigheid, maar deze is veel complexer dan Pettits invulling van non-dominantie. Hierdoor is het onduidelijker wat men precies moet weten/doen wanneer iemand stemt en vereist het ook meer tijd/moeite en rationele capaciteiten om dit te bepalen. Hier zal echter verder op in worden gegaan in hoofdstuk 4. Maar als we nu dus bij Pettit kiezen voor de derde interpretatie (middenpositie) kunnen we wat preciezer proberen te verduidelijken wat men moet weten/doen bij het stemmen en waar men bij de partijen/kandidaten op moet letten.

Aangezien stemmers idealiter de positie innemen van iemand die meedoet met het publieke debat, is het duidelijk dat men hiervoor bepaalde kennis en vaardigheden moet bezitten. Men moet de republikeinse politieke taal machtig zijn en genoeg rationele capaciteiten hebben om te weten waar het debat over gaat, de argumentatie van andere te begrijpen, zelf argumenten kunnen vormen en begrijpen waar een (goed) argument überhaupt aan moet voldoen.⁶²

Men moet dus kennis hebben over de in de samenleving algemeen geaccepteerde feiten en wetenschappelijke opvattingen/theorieën, om zo dezelfde 'taal' te kunnen spreken als zijn/haar medeburgers, want alleen dan kan men effectief met elkaar discussiëren. Ook moet men zoals gezegd goed geïnformeerd zijn over de problemen die spelen in de samenleving betreffende non-dominantie.

De exacte inhoud van deze kennis zal per samenleving verschillen, maar een rechtvaardige republikeinse samenleving zal er altijd voor zorgen dat de burgers genoeg diverse

⁶² Philip Pettit, "The Power of a Democratic Public," 78.

informatiebronnen hebben vanuit de media en de mogelijkheid hebben de handelingen van publieke instituties in te zien en te bekritisieren. Dit zal allemaal in de republikeinse politieke taal worden verwoord, dus iedere burger die deze taal kan gebruiken zou in staat moeten zijn zich genoeg te informeren voordat hij/zij gaat stemmen.

Hiernaast moet men geïnformeerd zijn over de partijen/kandidaten waarop men kan stemmen, zodat men kan bepalen wie het beste de problemen in de samenleving zou kunnen oplossen. Uiteraard moet de partij waarop men stemt standpunten hebben die het ideaal van non-dominantie ondersteunen, dit houdt in dat de partij: iedereen als gelijkwaardig beschouwt, standpunten heeft die door zoveel mogelijk groepen in de samenleving geaccepteerd/ondersteund kunnen worden, plannen heeft om non-dominantie te maximaliseren, streeft naar het begrijpelijk en eerlijk informeren van burgers betreffende politieke besluitvorming en in staat en bereid is zijn/haar standpunten aan te passen aan terechte kritiek of de mogelijk veranderlijke normen in de samenleving.⁶³ Daarnaast moet de burger er ook op letten dat de partij de bevolking wel goed zou kunnen representeren. Zoals gezegd moet de opmaak van het bestuur van het land zoveel mogelijk een afspiegeling zijn van de bevolking.

3.12 Hoe kan men weten op welke partij men moet stemmen?

Als er meerdere partijen zijn die aan de hierboven genoemde eisen voldoen moet de burger wat preciezer gaan kijken welke partij zijn/haar stem verdient. De stemmer moet bedenken welke partij het meeste zou kunnen doen voor het algemeen belang. Dus men moet dan niet enkel kijken of de partijen plannen hebben om non-dominantie te maximaliseren, maar ook welke partij de beste plannen heeft.

Dit is uiteraard een moeilijke vraag, waarvan niet zomaar verwacht kan worden dat elke gemiddelde burger hier zomaar een antwoord op kan geven, die gebaseerd is op alle mogelijke relevante informatie. Zoals al eerder is benadrukt gaat het erom dat men zijn/haar keuze kan verdedigen in de republikeinse politieke taal. Men hoeft niet zoveel te weten over het politieke proces, dat hij/zij er een inzichtelijk boek over kan schrijven of zelf politicus kan worden, maar enkel genoeg om ervoor te zorgen dat hij/zij non-dominantie kan bevorderen. Zaken zoals kleine verhogingen van belastingen of welke brug er ergens wordt gebouwd, zullen hierop bijvoorbeeld weinig invloed hebben. Zaken aangaande vrijheid van meningsuiting of het verbieden van bepaalde handelingen, kunnen hierop echter grote invloed hebben en moeten dus kritisch door de stemmer bekeken worden.

Gelukkig zal in een samenleving waarbij de burgers non-dominantie nastreven, het ook bij de politieke partijen bekend zijn welke punten hiervoor belangrijk zijn en zullen ze deze dus bewust

⁶³ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 242.

duidelijk communiceren naar de burgers. Als ze dit niet zouden doen, zou dit een gemakkelijk punt van kritiek zijn voor hun concurrentie en de media die er beiden baat bij hebben dergelijke informatie naar voren te brengen.

Hierdoor zouden burgers in staat moeten zijn, zich voldoende te informeren over de politiek om vanuit hun eigen waardes en overtuigen te bepalen welke partij volgens hun het meest kan doen voor het algemeen belang, door het af en toe kijken van politieke debatten op tv, het lezen van de belangrijke standpunten van de partij op hun website of flyer, het volgen van de politiek vanuit de krant of door middel van open discussie met anderen, waarbij men elkaars kennis en inzicht in de politiek vergroot.

Het is dus enkel de taak van de burger om van dergelijke media die de overheid levert, gebruik te maken en toe te staan dat deze hen informeren over de relevante politieke zaken. Het zal dus geen onredelijk hoge eis zijn, om van de burgers te verwachten dat ze voldoende geïnformeerd zijn als ze gaan stemmen.

4 Kritische reflectie op het belang van epistemische plichten

4.1 Pettits republicanisme als duidelijkere theorie bij het stemmen dan Rawls' liberalisme

Nu zowel de theorieën van Rawls en Pettit uiteen gezet zijn, zal ik aan de hand van deze informatie argumenteren, waarom Pettit volgens mij sterker in zijn schoenen staat dan Rawls, als het gaat om welke theorie een bevredigender model geeft om te bepalen hoe men moet stemmen.

Om te beginnen hebben we gezien dat er bij alle drie de interpretaties van hoe men bij Rawls moet stemmen problemen bestaan. De één eist te veel van de burgers, de ander te weinig en degene die het meest haalbare lijkt, maakt niet echt duidelijk wat men precies moet weten/doen wanneer hij/zij gaat stemmen. Dit heeft niet alleen te maken met het gegeven dat Rawls ons geen duidelijkere details gegeven heeft omtrent stemmen en epistemische plichten, maar ook vooral met de complexiteit van zijn politieke theorie als geheel.

Het klopt dat ongeveer dezelfde soort problemen voorkomen bij Pettit, waarbij er ook drie interpretaties mogelijk zijn, maar Pettit geeft de mogelijkheid een middenpositie te vinden die simpel en gericht is (op non-dominantie). Dit komt doordat hij duidelijk aangeeft dat volgens hem non-dominantie de enige juiste maatstaf is om te bepalen of politieke macht correct wordt toegepast.⁶⁴

Bij zowel Rawls als Pettit moet men stemmen in het algemeen belang. Bij Pettit bestaat dit algemeen belang simpelweg uit het voorkomen van een bepaald kwaad (dominantie), terwijl men zich bij Rawls moet richten op wat rechtvaardig is. Dit is echter meteen veel complexer. Men moet dan namelijk proberen een samenleving te verwerkelijken, waarbij men als vrijen en gelijken kan leven onder “fair terms of cooperation.” Hierbij moet men er rekening mee houden dat primary goods zo verdeeld worden dat degene die het slechtst af zijn er het meeste voordeel van hebben, maar moet men ook tegelijkertijd in ogenschouw nemen dat dit niet in conflict raakt met het verzekeren van gelijke kansen en rechten voor alle burgers.

Hierdoor is de vraag die een Rawlsiaans burger zichzelf in het stemhokje moet stellen, over welke stem in het algemeen belang zou zijn, complexer dan bij een Pettitiaans burger. Ook als we er rekening mee houden dat, zoals Rawls zegt, de uitkomst van de verkiezingen niet de best mogelijke hoeft te zijn, zolang de samenleving als geheel uiteindelijk maar vooruitgang boekt, dan helpt dit ons niet verder. Het kan er misschien voor zorgen dat de stemmers zich minder onder druk gezet voelen om de beste keuze te maken, maar tegelijkertijd zal de samenleving enkel vooruitgang ervaren wanneer men tenminste probeert in het algemeen belang te stemmen.

En als het om de vooruitgang van de samenleving gaat, zal het dan in sommige gevallen niet beter zijn, om niet op de partijen te stemmen die het ideaal van rechtvaardigheid zoveel mogelijk probeert

⁶⁴ Philip Pettit, *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*, 80.

te verwezenlijken, maar in plaats daarvan op een partij met meer haalbare doelen? Het zou bijvoorbeeld ook zo kunnen zijn, dat een partij met plannen om de economie te versterken, zonder hierbij rekening te houden met degene die het slechtst af zijn, ervoor zou kunnen zorgen dat de samenleving in de toekomst beter in staat zal zijn degene die het slechtst af zijn te helpen.

Dergelijke methodes komen echter in conflict met de principes van rechtvaardigheid. Tegelijkertijd zou men zich wel kunnen indenken dat een ideale wetgever, dergelijke offers aangaande rechtvaardigheid er wel voor over heeft, als hij/zij denkt dat dit ervoor kan zorgen dat men de armen en gehandicapten in de toekomst beter zou kunnen helpen. Door dergelijke overwegingen wordt het nog moeilijker om te bepalen waarop de stemmer moet letten, wanneer hij/zij bepaalt op wie hij/zij gaat stemmen.

4.2 De epistemische plichten bij het stemmen bij Rawls en Pettit

Dat het moeilijker is bij Rawls om te weten wat men moet doen/weten bij het stemmen dan bij Pettit wordt dus niet veroorzaakt omdat de één andere epistemische plichten geeft dan de ander, maar omdat zij onderling een verschillende politieke taal hanteren. Rawls heeft public reason en zijn definitie van rechtvaardigheid en Pettit heeft zijn republikeinse politieke taal, waarbij vrijheid gedefinieerd is als non-dominantie. Wat betreft de plichten die we kunnen ontdekken betreffende het stemmen, zijn beide eigenlijk vrij gelijk.

Bij beide heeft men de plicht om de politieke taal te kennen en te hanteren, wanneer men gaat stemmen en moet men stemmen in het algemeen belang. Ook is bij beide inbegrepen dat men de plicht heeft om niet te stemmen, wanneer men niet in staat is de politieke taal te hanteren of om andere redenen niet kan redeneren over wat in het algemeen belang is. Bij Pettit is dit zo, omdat men dan het politieke proces minder te bekritisieren/begrijpelijk maakt, aangezien men dan stemt vanuit redenen die niet iedereen kan begrijpen. En bij Rawls houdt men zich dan niet aan de “fair terms of cooperation” en houdt men zich dus niet aan de plicht om bestaande rechtvaardige instituties te ondersteunen. Aangezien men dan niet zijn medeburgers als gelijke tegemoet treden en in plaats daarvan redeneert vanuit comprehensive reasons, waarbij men dan niet de basisaspecten van de deliberatieve democratie respecteert.

Omdat de vraag, die een Rawlsiaans burger zichzelf moet stellen over welke stem in het algemeen belang is, complexer is dan bij Pettit, kunnen we ook aannemen dat minder burgers in staat zullen zijn om op de juiste manier te stemmen. Dit betekent dus ook dat een groter deel van de bevolking een plicht zal hebben om niet te stemmen. Dit is uiteraard niet wenselijk voor een (deliberatieve) democratie, ook al is het minder problematisch dan bij Pettit, omdat hij dit zou zien als een mogelijke vergroting van dominantie over bepaalde minderheden. Aangezien hij een *protective republicanism* hanteert, is het falen de burgers te beschermen tegen dominantie het grootst

mogelijke probleem dat zijn theorie kan hebben.

Toch kunnen we de grotere toegankelijkheid van Pettits stemproces, in vergelijking met dat van Rawls, als een belangrijk pluspunt beschouwen, aangezien bij beide theorieën de verkiezingen ook ten doel hebben om de waardes van het volk deel uit te laten maken van het politieke proces. Hoe minder mensen er stemmen, hoe minder zeker men er van zal zijn dat er aan het *liberal principle of legitimacy* wordt voldaan, aangezien ook de minderheden die public reason niet kunnen hanteren (redelijke) bezwaren kunnen hebben jegens bepaalde politieke beslissingen.

Daarnaast is politieke participatie op zichzelf belangrijker bij Rawls dan bij Pettit, aangezien hij een *developmental liberalism* hanteert, waarbij “political involvement is essential to the 'highest and harmonious' expansion of individual capacities.” Wanneer burgers bij Rawls niet kunnen deelnemen aan het politieke proces, worden zij niet alleen minder goed beschermt tegen ongewilde interventie, maar wordt hun ook de mogelijkheid ontnomen om zich optimaal te ontwikkelen als democratische burgers.

Naast deze plichten betreffende de politieke taal, bestaat er bij beide ook de plicht om voor het stemmen geïnformeerd te zijn over bepaalde politieke zaken, zoals partijstandpunten en wat de hedendaagse problemen zijn in de samenleving. Bij Pettit ligt de nadruk vooral op dit laatste (wat betreft zijn middenpositie), maar net zoals bij Rawls is bepaalde kennis over partijstandpunten en politieke processen noodzakelijk om een betekenisvolle keuze te kunnen maken bij het stemmen.

Dankzij het introduceren van een open stemproces, heeft Pettit ook enkele plichten die niet voorkomen bij Rawls. Dit zijn de plichten om bereid te zijn openlijk te delen waarop men stemt en bereid te zijn je stem te verdedigen tegen kritiek. Zoals Pettit het ziet kan men, als men zijn/haar stem genoeg overdacht heeft, deze zonder schaamte delen en verdedigen, wanneer men argumenteert aan de hand van het algemene belang. Hoewel hij het zelf niet formuleert als een plicht, verwacht hij wel van de burgers dat zij hun stem zullen verdedigen wanneer iemand daar om vraagt. Voor zover de burgers namelijk een morele plicht hebben, is dit de plicht om hun eigen non-dominantie te verzekeren door dominantie in het algemeen in al zijn vormen tegen te gaan. En om dit te ondersteunen moet men bereid zijn deel te nemen aan het publiekelijke politieke debat, omtrent wat wel of niet in het algemene belang is.

4.3 De voordelen van openlijk stemmen

Rawls mist ook de voordelen die een open stemproces met zich meebrengt. Hij verlangt wel van de burgers dat zij stemmen in het algemeen belang, maar heeft geen manier om te controleren in hoeverre dit ook daadwerkelijk gebeurt. Bij Pettit kan men weten waarop iemand heeft gestemd en navragen waarom hij/zij die keuze gemaakt heeft. Hierdoor kan men er ook achter komen, wat men de belangrijkste redenen vindt om op een bepaalde partij te stemmen, waardoor men leert wat er

door het volk het meest gewaardeerd wordt en wat men als de belangrijkste problemen beschouwt. Tegelijkertijd is er hier dan ook meteen het genoemde educatieve aspect, voor zowel de stemmers als de overheid, wanneer men naar de redeneringen van anderen luistert en/of meedoet in een publieke discussie.

Pettits open stemproces zorgt er niet alleen voor dat men meer geneigd zal zijn om in het algemeen belang te stemmen, aangezien men anders afkeuring ervaart uit zijn/haar omgeving, maar zorgt er ook voor dat het stemproces iedere keer verbeterd kan worden. Dit omdat men elke keer informatie kan verzamelen over wat men precies in het algemeen belang acht.

Bij Rawls, die juist streeft naar dergelijke vooruitgang, ontbreekt dergelijke nodige informatie. Hij zegt wel dat de verkiezingen een goede manier zijn om de waardes van de burgers deel uit te laten maken van het politieke proces, maar het enige wat men bij zijn verkiezingen kan achterhalen is hoeveel stemmen de partijen gekregen hebben. Men weet dan alsnog niet wat de achterliggende waardes eigenlijk zijn, waarom men een bepaalde keuze maakte voor een partij. Een politieke partij heeft meestal vrij veel standpunten, maar het komt zelden voor dat de stemmers deze allemaal kennen of ondersteunen. Het kan net zo goed slechts één standpunt zijn die de stemmers erg belangrijk vinden, dit kan men echter niet weten bij Rawls methode van stemmen.

Dat de vooruitgang die Rawls zo graag wil boeken via de verkiezingen, minder effectief zal plaatsvinden dan bij Pettit, is ook te danken aan Rawls drang om niet te ver af te dwalen van de publiekelijke politieke cultuur. Rawls ziet zijn definitie van rechtvaardigheid als gefundeerd op deze cultuur en hetzelfde geldt voor public reason. Het gaat erom dat de burgers het zoveel mogelijk redelijkerwijs met elkaar eens kunnen zijn, wanneer het gaat om belangrijke politieke kwesties. Hierom kijkt Rawls naar de al aanwezige waardes/opvattingen in de samenleving.

Dit betekent echter dat er weinig ruimte overblijft voor grote verbeteringen, aangezien deze altijd ondersteund moeten kunnen worden door alle redelijke burgers. Pettit echter, staat open voor grote veranderingen, zolang deze maar niet meer dominantie veroorzaken dan dat non-dominantie vergroot wordt. Zoals we hebben gezien eist hij ook bepaalde belangrijke veranderingen, zoals dat men openlijk gaat stemmen en dat men niet, zoals bij Rawls' public reason enkel een taal hanteert die iedereen kan accepteren/begrijpen, maar ook dat men de republikeinse definitie van vrijheid gebruikt en waardeert.

De burgers hebben bij Pettit dus de plicht om een nieuwe manier van het beoordelen van machtsrelaties (wel/niet dominant) aan te leren en ervoor te zorgen dat zij mee kunnen doen in het publieke debat. Terwijl men bij Rawls enkel de plicht heeft om zichzelf te onderwijzen over hoe de samenleving op dit moment is, zonder een echte focus op welke aspecten hiervan het meest problematisch zijn en hoe men deze moet verbeteren.

4.4 Kritiek betreffende Pettits theorie

Pettits theorie lijkt dus beter in staat, dan die van Rawls, om ons te vertellen wat we moeten weten/doen wanneer we gaan stemmen en lijkt ook succesvoller te zijn in het ondersteunen/bereiken van de waarden van de politieke theorie waar het deel van uitmaakt. Dit betekent echter niet dat Pettits theorie geen problemen heeft.

Ten eerste is er het probleem, waarom ik met deze thesis ben begonnen. Zowel Rawls als Pettit besteden namelijk geen directe aandacht aan epistemische plichten. Er zijn verschillende bronnen en interpretaties nodig, om dergelijke plichten uit hun werk te destilleren en dan bestaat er alsnog de mogelijkheid dat er meer interpretaties even aannemelijk zijn, als degene die hier al zijn behandelt. Daarnaast maken beide auteurs het zich er ook wat gemakkelijk vanaf, wanneer ze wel iets zeggen over wat men moet doen bij het stemmen of epistemische plichten. Beiden vragen van de burger om te stemmen in het algemeen belang, maar het is maar de vraag of het zelfs voor de best geïnformeerde persoon mogelijk is om met zekerheid te bepalen wat echt in het algemeen belang is. En als we dit lossier zouden interpreteren, dat de stemmer enkel hoeft te streven naar het algemene belang, dan maakt het weer onduidelijker hoe geïnformeerd zij moeten zijn en hoeveel tijd en moeite men van hun kan verwachten te investeren in het zichzelf informeren.

Wat dat betreft is Rawls juist weer wat behulpzamer dan Pettit. Hij geeft ons een beeld van een ideale wetgever om na te streven en ook zijn bekende *original position* zou als een behulpzame methode kunnen fungeren om te beginnen te bepalen welke keuzes rechtvaardig kunnen worden geacht.⁶⁵ Pettit geeft ons echter niet dergelijke middelen. Non-dominantie is een duidelijker doel dan Rawls' rechtvaardigheid, maar wat de beste manier is om deze te vergoten staat alsnog geheel open voor discussie/interpretatie. Pettit geeft ons dan wel zijn beeld van een publiekelijk debat waar iedereen aan mee kan doen, om zo samen tot de beste antwoorden te komen, maar dit geeft alsnog weinig sturing betreffende wanneer dit proces wel of niet succesvol verloopt. Ook een grote verzameling van mensen met de beste bedoelingen kunnen tot de verkeerde uitkomsten komen.

Een ander voordeel dat Rawls' theorie heeft boven die van Pettit, is dat Rawls daadwerkelijk spreekt over plichten, terwijl Pettit enkel spreekt over hoe instituties de burgers moeten beschermen tegen dominantie. Rawls maakt duidelijk dat een rechtvaardig stemproces iets is dat de burgers moeten ondersteunen (obligations), zelfs als de uitkomst hen niet bevalt. Een burger in Pettits republiek heeft hier echter weinig reden toe, als hij/zij het gevoel heeft dat zijn/haar waarden en overtuigingen niet meegenomen worden in hoe de samenleving bestuurt wordt. Zelfs als hij/zij namelijk wel stemt in het algemeen belang, is dit zoals Pettit het beschrijft, alsnog egoïstisch gemotiveerd. Men wil namelijk een samenleving zonder dominantie, om zo te verzekeren dat hij/zij niet gedomineerd wordt.

⁶⁵ Leif Wenar, "John Rawls," 4.6.

Een Pettitiaans burger heeft dus een minder wenselijke attitude, voor een politieke theorie, wat betreft burgerlijke gehoorzaamheid. Iets wat zich ook zou kunnen uitbreiden tot het wel of niet vervullen van epistemische plichten. Zelfs in de meest rechtvaardig mogelijke samenleving kan het bij Pettit voorkomen dat sommige burgers zich gedomineerd voelen en zich gerechtvaardigd achten om democratisch opgestelde wetten niet te gehoorzamen. Terwijl wanneer bij Rawls een institutie rechtvaardig is, dan moet deze door iedereen ondersteund worden.

4.5 Het belang van epistemische plichten in het algemeen

Dus Pettits epistemische plichten bij het stemmen zijn duidelijker definieerbaar, meer gericht op één doel en minder veeleisend dan bij Rawls. Hierdoor kan de stemmer, beter dan bij Rawls, bepalen wat hij/zij moet weten en zijn er meer burgers die deze plichten kunnen vervullen. Dit zorgt ervoor dat Pettits theorie op dit punt sterker staat dan Rawls en ook over het algemeen beter verdedigbaar is, dan wanneer we geen aandacht zouden besteden aan de rol van epistemische plichten. Maar wat zegt hetgeen we bij Rawls en Pettit zijn tegengekomen betreffende epistemische plichten over het belang van dergelijke plichten voor politieke/morele theorieën in het algemeen?

Zoals in de inleiding werd vermeld, is het doel van deze thesis om aan te tonen of epistemische plichten wel of niet van belang zijn voor politieke/ethische theorieën. Omdat deze vraag echter te groot is voor slechts één thesis, heb ik mij gericht op een specifieke situatie waarbij geïnformeerde een belangrijke (morele) rol lijkt te spelen; het stemproces. Als we daar zouden kunnen ontdekken dat een onderzoek naar epistemische plichten belangrijke problemen aan het licht kan brengen en relevante verschillen tussen theorieën kan aantonen, dan zou dat tenminste een aanleiding zijn om aan te nemen dat meer onderzoek naar dergelijke plichten nodig is, wat betreft politieke/ethische theorieën.

Is dit gelukt? De problemen die we zijn tegengekomen betreffende epistemische plichten zijn niet vernietigend. Zowel Rawls' als Pettits theorieën zijn niet onderuitgehaald omdat we enkele moeilijkheden/onduidelijkheden hebben ontdekt, wat betreft het bepalen wat men moet weten/doen bij het stemmen. Wat we echter wel zijn tegengekomen, is dat wat betreft deze plichten de ene theorie sterker in zijn schoenen staat dan de ander. Wanneer een aanhanger van Pettits theorie Rawls zou willen bekritisieren, heeft hij/zij hierdoor een extra middel om mee te argumenteren en zou het voor sommige theorieën dus net het verschil kunnen maken, voor welke theorie het meest verkiesbaar is. Ook is bij beide theorieën duidelijk geworden, dat als één van de twee wel grote problemen had getoond betreffende epistemische plichten, zoals onmogelijk hoge eisen aangaande hoe geïnformeerd iemand moet zijn om te mogen stemmen, dan was dit de doodslag geweest voor de theorie als geheel. Bij beide theorieën behoort het uitvoeren van politieke macht namelijk gefundeerd te zijn op de waardes/overtuigingen van de burgers. Als men volgens de theorie zelf aan

onmogelijke te vervullen eisen moet voldoen om deze waardes/overtuigingen te kunnen communiceren naar de overheid, dan wordt de theorie onuitvoerbaar en nutteloos als een mogelijk democratisch model.

Als het belangrijk is voor een theorie dat mensen iets moeten doen zoals stemmen, dan is het ook belangrijk dat deze mensen weten hoe ze dit moeten doen. Vooral bij Pettit wordt benadrukt hoe belangrijk het is dat de burgers in het algemeen belang stemmen. In dat geval kan men dus ook het belang niet ontkennen van het weten wat dit algemeen belang is. Alleen als de burgers begrijpen dat vrijheid non-dominantie is in plaats van non-interventie, kunnen zij aan Pettits plichten voldoen. Zelfs in de minst veeleisende situatie, waarbij burgers alle relevante informatie door de overheid opgediend krijgen, moeten zij alsnog een ontvankelijke houding aannemen, waarbij ze bereid zijn om te leren en de informatie op de juiste manier in te zetten. Op die manier zijn epistemische plichten dus altijd van belang voor een theorie die dergelijke eisen stelt aan mensen en vereisen deze plichten niet enkel dat de mensen op een passieve manier weten wat ze moeten weten, maar ook dat zij een actieve houding aannemen, waarbij zij leren, interpreteren en waarderen/bekritisieren.

Er zijn dus zeker redenen om voortaan ook aandacht te besteden aan epistemische plichten in politieke/ethische theorieën. Zo is het belangrijk om te weten of (genoeg) mensen wel de mentale capaciteiten hebben, om te voldoen aan de eisen die een bepaalde theorie stelt, om zo te achterhalen of een theorie überhaupt wel uitvoerbaar is. Daarnaast is het ook belangrijk om te weten of de benodigde informatie wel bereikbaar is voor de personen in kwestie en om duidelijk te hebben wat men precies moet weten, zodat er niet zoals bij Rawls en Pettit meerdere compleet verschillende interpretaties mogelijk zijn, wat er tegelijkertijd ook voor zorgt dat wat men uiteindelijk moet doen ook geheel per interpretatie verschilt.

5 Conclusie

Laten we nu de thesis afsluiten met een overzicht van wat er is besproken. We begonnen met Rawls die in zijn politieke theorie het concept van rechtvaardigheid centraal heeft staan. Volgens hem mag politieke macht enkel uitgevoerd worden, wanneer alle burgers als redelijke, vrije en gelijke wezens dit kunnen ondersteunen. Dit houdt in dat politieke beslissingen gemaakt moeten worden aan de hand van public reason, wat een politieke taal is die enkel redeneringen gebruikt die door alle redelijke burgers geaccepteerd zouden kunnen worden als geldig.

Dat er rekening gehouden moet worden met alle (redelijke) burgers, komt doordat iedereen volgens Rawls in principe gelijkwaardig is. Hierdoor verdient iedereen ook gelijke rechten/vrijheden en heeft iedereen evenveel recht op *primary goods* die hij/zij nodig heeft.

Omdat elke burger meetelt en deel heeft aan de *fair terms of cooperation* ondersteunt Rawls een democratie met verkiezingen, zodat de waardes/opvattingen van alle burgers deel kunnen uitmaken van het politieke proces. De burger heeft daarbij de morele plicht om als een ideale wetgever te stemmen in het algemeen belang. Deze plicht kan op minstens drie manieren geïnterpreteerd worden, waarvan twee echter tekort schieten omdat ze te veeleisend of juist te weinig omvattend zijn. De middenpositie lijkt het meest werkzaam, waarbij men public reason moet hanteren en zich moet informeren over bepaalde informatie die relevant is voor de huidige politieke situatie en wat rechtvaardig is.

Wat Pettit vooral onderscheidt van Rawls, is dat hij vrijheid definieert als non-dominantie en deze vrijheid ziet als de belangrijkste waarde voor een samenleving om na te streven. Volgens hem is de belangrijkste taak van de overheid ervoor te zorgen dat men niet willekeurig kan ingrijpen bij elkaar. Het is echter wel toegestaan om op andere manieren in te grijpen, zo mag de overheid de burgers wetten opleggen, zolang deze gefundeerd zijn in de waardes/overtuigingen van het volk.

Hierom stelt Pettit evenals Rawls, dat een samenleving het beste de vorm kan aannemen van een democratie met verkiezingen, zodat burgers naar de overheid kunnen communiceren wat hun waardes/overtuigingen zijn. Pettit gaat echter verder dan Rawls en stelt voor om het stemproces openlijk te maken. Volgens hem zullen mensen namelijk eerder in het algemeen belang stemmen, als ze denken dat andere mensen kunnen weten waarop ze stemmen.

Het is namelijk belangrijk dat men stemt in het algemeen belang, zodat politieke beslissingen gebaseerd zijn op redenen die voor iedereen begrijpbaar zijn. Op die manier kunnen de burgers dergelijke beslissingen bekritisieren en er zelf voor zorgen dat ze niet gedomineerd worden.

Ook bij Pettit is het echter mogelijk om op drie verschillende manieren te interpreteren hoe men moet stemmen. Hierbij gelden dezelfde problemen als bij Rawls. Bij twee van de drie interpretaties, is één zo weinig eisend dat het niets toevoegt en de ander of te veeleisend of te beperkend voor de samenleving als geheel. Ook hier blijft als derde een soort van middenpositie over, waarbij de focus

enkel ligt op informatie die relevant is voor het vergroten van non-dominantie.

Wanneer we de theorieën van Rawls en Pettit vergelijken, komen we erachter dat beide ongeveer dezelfde (epistemische) plichten hebben bij het stemmen, maar dat deze vooral inhoudelijk verschillen. Dit komt doordat Rawls en Pettit verschillende politieke talen hanteren. Men moet bij beide in het algemeen belang stemmen, maar bij Pettit betekent dit zo te stemmen om non-dominantie te vergroten, terwijl het bij Rawls betekent zo te stemmen om de samenleving rechtvaardiger te maken. Rawls invulling van rechtvaardigheid is echter complexer dan Pettits invulling van het concept non-dominantie, waardoor het minder duidelijk is wat men moet weten/doen wanneer hij/zij gaat stemmen en dat het moeilijker is om goed te kunnen stemmen, waardoor er meer burgers zullen zijn die dit niet kunnen. Ook geeft Pettits open stemproces hem voordelen die we bij Rawls missen. Zo is het in zijn theorie voor de overheid makkelijker om erachter te komen wat de burgers waarderen en hebben de burgers een duidelijke motivatie om in het algemeen belang te stemmen. Dit zorgt ervoor dat er bij Pettit meer kans is op (snellere) vooruitgang.

Dankzij deze redenen presteert Pettits theorie dus beter dan die van Rawls, wanneer het aankomt op de plichten die de burgers hebben bij het stemmen. Ook al is Pettit zelf ook nog steeds vrij vaag over wat precies in het algemeen belang is en worden epistemische plichten niet direct door hem behandeld.

Ik geloof tenslotte dat deze thesis heeft aangetoond dat er zeker een grond bestaat om aan te nemen dat epistemische plichten een belangrijk onderdeel kunnen vormen van morele/politieke theorieën. Het is een onderwerp waar voortaan in ieder geval enige aandacht aan besteed moet worden bij het beoordelen/bekritisieren van dergelijke theorieën.

Niet alleen is het een extra middel om mee te kunnen beoordelen/bekritisieren, maar epistemische plichten zijn ook in bepaalde mate onvermijdelijk. Elke theorie die van mensen eist dat zij op een bepaalde manier handelen, eist tegelijkertijd ook dat zij weten hoe zij moeten handelen. Als men dit namelijk niet kan, is de theorie duidelijk onuitvoerbaar. Een theorie moet er dus rekening mee houden wat mensen (mentaal) kunnen, welke informatie er beschikbaar is voor hen en ook wat de kosten (tijd, geld, inzet) voor deze mensen zijn en of deze kosten wel opwegen tegen de baten.

Zoals in het begin van deze thesis werd gezegd, kennis komt voor de keuze en voor de handeling. Morele en politieke filosofen die dit negeren, negeren daarmee tegelijkertijd de epistemische plichten die ze dan onbewust van mensen vragen om te vervullen. Men kan zich echter afvragen in hoeverre het redelijk is om van deze mensen te verwachten dat zij dergelijke plichten zullen kennen of gehoorzamen, als zelfs degene die ze bedacht heeft er geen aandacht aan besteed.

Bibliografie

Brennan, Geoffrey en Philip Pettit. "Unveiling the Vote." In *British Journal of Political Science* Vol. 20, No. 3 (1990), 311-333.

Carter, Ian. "Positive and Negative Liberty." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Lente 2012 Editie), bewerkt door Edward N. Zalta. <http://plato.stanford.edu/archives/spr2012/entries/liberty-positive-negative/> (geraadpleegd 11 mei 2014).

Held, David. *Models of Democracy*, 2e druk. Cambridge: Polity Press, 1996. 1e druk 1987.

Larmore, Charles. "Public reason." In *The Cambridge Companion to Rawls*, bewerkt door Samuel Freeman, 368-393. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 1e druk 2002.

Leavitt, Neal. "Elections." In *The Foreign Policy of John Rawls and Amartya Sen*, 33-40. Lanham: Lexington Books, 2013.

Long, Ryan. "A New Proviso for Rawlsian Public Reason." In *The Political Theory Workshop*. <http://ptw.uchicago.edu/Long12.pdf> (geraadpleegd 1 mei 2014).

Lovett, Frank. "Republicanism." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (zomer 2014 Editie), bewerkt door Edward N. Zalta. <http://plato.stanford.edu/archives/sum2014/entries/republicanism/> (geraadpleegd 11 mei 2014).

Patterson, Racheal. "Reviewing Public Reason: a Critique of Rawls' Political Liberalism and the Idea of Public Reason." In *Deakin Law Review* 2 Vol. 9 (2004), 716-729.

Pettit, Philip. "Deliberative Democracy and the Discursive Dilemma." In *Philosophical Issues* Vol.11 Nr.1 (2001), 268-299.

Pettit, Philip. "The Power of a Democratic Public." In *Against Injustice: the New Economics of Amartya Sen*. Bewerkt door Reiko Gotoh en Paul Dumouchel, 73-93. Cambridge: Cambridge University Press, 2009).

Pettit, Philip. *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*. Bewerkt door W. Kymlicka, D. Miller en A. Ryan. Oxford: Oxford University Press, 2010. 1e druk 1997.

Rawls, John. *A Theory of Justice: revised edition*. Cambridge: the belknap press of harvard university press, 1999. 1e druk 1971.

Rawls, John. *Justice as Fairness: A Restatement*. Bewerkt door Erin Kelly. Cambridge: Harvard University Press, 2001.

Rawls, John. *Political Liberalism: expanded edition*. New York: Columbia University press, 2005.

Rawls, John. "The Idea of Public Reason Revisited." In *The University of Chicago Law Review*, Vol. 64, No. 3, 765-807. Chigaco: The University of Chicago Law Review, 1997.

Roedig, A. "Hoogopgeleiden vooral in noordelijke Randstad." In *Nationale Atlas Volksgezondheid*. www.zorgatlas.nl/beinvloedende-factoren/sociale-omgeving/ses/hoogopgeleide-beroepsbevolking/ (geraadpleegd 20 juli, 2014).

Wenar, Leif. "John Rawls." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2013 Editie), bewerkt door Edward N. Zalta. <http://plato.stanford.edu/archives/win2013/entries/rawls/> (geraadpleegd 1 mei 2014).